National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

Second class mail Library
Bibliothèque nationale
Bibliothèque nationale
1981
NEWSPAPER SECTION
SECTION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 54 (2786) XXX aastakäik — Teisipäeval, 21. juulil 1981 — Tuesday, July 21, 1981 — Üksiknumbri hind 50 senti

Iisraeli õhurünnakud:

300 surmaohvrit Liibanonis

NEW YORK — Iisraeli õhujõudude julmad rünnakud möödunud nädalal Beiruti Palestiina linnaosadele ja põgenikelaagritele on nõudnud rohkem ohvreid kui seda esialgu mainiti. Liibanoni ametlike andmete põhjal, mis saadeti Liitunud Rahvaste Organisatsioonile New Yorki, said õhurünnakutes surma 300 inimest kuna haavatute arv tõuseb ligemale 800-le. Iisraeli saadik Liitunud Rahvaste Organisatsioonis Jehuda Blum mainis, et Iisrael kahetseb tsiviilisikute surmasaamist, kuid ta on tunnitud kaitsma ennast Palestiina terroristide rünnakute vastu.

Liitunud Rahvaste Organisatsiooni julgeoleku nõukogu arutas kaks tundi Iisraeli rünnakutega seotud probleeme ja nõudis nende kohest lõpetamist.

Ühendriikide esindaja ei võtnud läbirääkimistel sõna kuid andis oma vaikiva nõusoleku julgeolekunõukogu seisukohtadele.

Ühendriigid on sattunud seoses Iisraeli terrorirünnakutega väga piinlikku olukorda, kuna nad levereerivad Iisraelile moodsaid suure löögivõimega pommituslennukeid, milledega Iisraeli õhujõud oma rünnakud teostavad.

Iisraeli peaminister Begin mainis, et Iisrael ei kavatse suunata oma rünnakuid tsiviilisikute vastu kuid ta atakeerib pidevalt terroristide baase ja peakortereid, mis on meelega paigutatud tsiviilelanikkonna elutsentrumite lähikonda.

Iisraelis ei tehta sellest saladust, et möödunud nädalal teostatud hävitav rünnak oli mõeldud tasumisrünnakuna palestiinlaste raketirünnakule Iisraeli asulate vastu, mis nõudsid kolm inimohvrit tsiviilelanikkonna hulgast.

Nädalavahetusel jatkasid Iisraeli õhujõud oma atakke palestiina araablaste toetuspunktidele ning lisaks õhujõududele sekkusid võitlustesse ka Iisraeli maajõud, kes tungisid mitmes sektoris üle piiri Liibanoni.

Ühendriikide valitsuse erisaadik Habib saabus Jeruusalemma, kus tal olid läbirääkimised Iisraeli juhtkonnaga, et pidurdada võitluste laienemist.

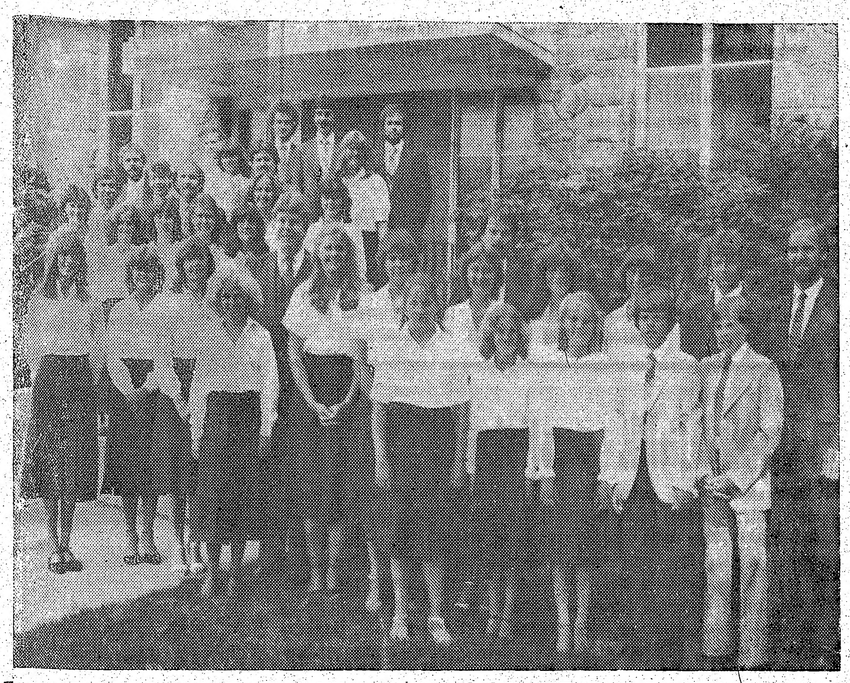

Toronto Eesti Baptisti Noorekoor laulis hiljuti noortekoori lauluõhtul. Enne jumalateenistust kogunes arvukas koor kiriku ukseesisele ühiseks pildistamiseks. Pildil noored oma koorijuhi Charles Kipperi ümber.
Foto: Ilme Lillevars

Kania valiti tagasi

N. Liidu sõbrad lülitati välja Poola kommunistliku partei keskkomiteest

VARSSAVI — Poola kommunistliku partei kongressil toimunud salajastel valimistel, mis olid esmakordsed sellelaadilised valimised punase idabloki ajaloos, lülitati partei keskkomiteest ja poliitbüroost välja terve rida kõvakäelise liini pooldajaid ja Moskva sõpru. Endistest poliitbüroo liikmetest valiti tagasi keskkomiteesse ja poliitbüroosse praegune partei peasekretär Stanislaw Kania, peaminister ja kaitseminister kindral Jaruzelski, propagandaülem Stefan Olszowski ja Kazimierz Barcikowski.

Partei kongress, millest võtsid osa 1955 delegaati, valis salajasel hääletamisel ka partei keskkomitee 200 liiget. Siin olid muudatused eriti suured, kuni 91 protsenti keskkomitee koosseisust on uued liikmed.

Partei juhtidest sai kõige rohkem hääli peaminister Jaruzelski — 1615 häält — kuna Kania pidi leppima 1335 häälega.

Olgu mainitud, et Jaruzelskist said rohkem hääli kaks Poola poliitilises elus vähetuntud farmerit.

Keskkomiteest lülitati välja terve rida kõvat liini pooldavaid Moskva sõpru, nende hulgas Tadeusz Grabski, kes kuulus ka poliitbüroosse, kus ta oli suuremaid Moskva huvide kaitsjaid.

Keskkomitee koosseisu ei pääsenud ka peaministri asetäitja Mieczyslaw Jagielski, Poola president Henryk Jablonski ja endine siseminister Mieczyslaw Moczar.

Kuid samuti lülitati keskkomitee koosseisust välja liberaalseid poliitikuid, eesotsas kommunistliku partei osakonnajuhatajaga Gdanskis Tadeusz Fiszbach'iga.

Partei juhiks valiti salajasel hääletamisel partei senine juht ja peasekretär Stanislaw Kania, kes sai 1939-lt valijat 1311 häält, kuna tema vastaskandidaadile Barcikowskile anti ainult 568 häält.

Mõlemad mehed esindavad parteis keskteed otsivat mõõdukat liini.

Kania kinnitas pärast valimisi ka oma kõnes, et ta ei kavatse parteid juhtida paremale ega vasakule, vaid rakendada järk-järgult vajalikke reforme, mida ta nimetas „sotsialismi uuestisünniks".

Uus poliitbüroo valiti senise 11-liikmelise asemel 15-liikmeline, kuhu valiti tagasi ainult neli büroo endist liiget eesotsas partei peasekretäri Stanislaw Kaniaga. Kõva liini pooldajatest pääses keskkomiteesse ja poliitbüroosse ainult propagandaülem Stefan Olszowski.

Paavsti tulistaja kuulikindlas klaaskapis

ROOMA — Roomas algas esmaspäeval paavsti elu kallale kippumises süüdistatud türgi päritoluga terroristi Mehmet Ali Agca protsess. Kuna ametivõimud kardavad, et Mehemet Ali Agca elu võib protsessi ajal hädaohtu sattuda, siis ümbritsetakse ta kohtuistungite ajal kuulikindlast klaasist valmistatud kaitsevalliga. Agca ei ole seni ajani Itaalia võimudele selgitanud, kelle ülesandel ta paavsti elu kallale kippumisel tegutses ja kes varustas teda suurte rahasummadega ja valepassidega Euroopas ringi sõitmisel. Arvatakse, et need ringkonnad on valmis Agcat surmama, et ta suud igaveseks vaikima sundida. Süüdi mõistmisel ootab kaebealust kõrgema karistusena eluaegne vangistus.

113 inimese õnnetu surm

KANSAS CITY — Ühendriikides, Kansas Citys said 113 inimest surma ja paljud haavata kui suures 40-korruselises Hyatt hotelli suures kõrges hallis kaks ülemisi korruseid ühendavaid silda kokku varisesid ning inimesed oma alla matsid. Politsei andmetel viibisid kokkuvarisemise momendil betoonist valatud sildadel ja all eesruumis õnnetuse hetkel umbes 500 tantsivat inimest. Ülemisi korruseid ühendavaid sildu oli hotellis kolm. Õnnetuse põhjustas keskmine sild, mis kokkuvarisemisel kiskus kaasa ka oma all oleva kõige alumise silla, seda purustades. Hotell valmis alles möödunud aastal ja õnnetuse põhjused ei ole esialgu selgunud.

Ametivõimud ja eksperdid arvavad, et silla kokkuvarisemise põhjustas tantsivate inimeste korrapärane raske rütm, mille survele silla konstruktsioon vastu ei pidanud.

Inflatsiooni tõus Kanadas

OTTAWA — Kanada valitsus ei suuda ilmselt pidurdada inflatsiooni, mida kinnitab elukalliduse tõus juunikuu jooksul 1,5 protsenti. Sellega oleks aastane inflatsiooni kasv 12,8 protsenti, mis on kõige suuremaks inflatsioonimäära seniseks kasvuks Kanadas. Kui võtta vaatluse alla dollari ostujõudu, siis see kaup, mis maksis 1971. aastal 10 dollarit, maksab nüüd 23.70 dollarit.

2000 dollarit toetust EKN-le

Eestlaste Kesknõukogu plaanitseb kümnenda Balti õhtu korraldamist

Möödunud nädalal toimunud Eestlaste Kesknõukogu Kanadas juhatuse koosolekul arutati mitmesuguseid jooksvaid küsimusi, teiste hulgas ka järgmise Balti õhtu korraldamist Ottawas suuremal ja pidulikumal kujul, kuna see on selle ürituse kümnes aastapäev.

Esialgne kava. mis nägi ette Balti ettekannete korraldamist Ottawa Art Centre'is, osutub liiga kulukaks ning selle asemel kavatsetakse korraldada Balti kunstinäitus ja Balti kontsert.

Eestlaste osas jääb kavandajaks EKN-u rahvuskultuurilise komisjoni abiesimees Stella Kerson, kusjuures ürituste majanduslikud kulutused jäävad EKN-u juhatuse kontrolli alla.

Informatsiooni osas andis EKN-u abiesimees H. Lupp ülevaate New Yorgis toimunud Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu koosolekust, kus valiti uueks esimeheks insener Lembit Savi. Organisatsiooni tegevuse intensiivsemaks muutmiseks otsustati juhatuse koosseisu suurendada kolme liikme võrra.

Majanduslike küsimuste käsitamisel mainis esimees L. Leivat, et praegu on head väljavaated EKN-u eelarve täitmiseks ettenähtud 28.000 dollari suuruse summa ulatuses.

EKN-ule andis erakorraliselt 2000 dollari suuruse toetuse oma pärandustombust manalasse varisenud Karl Kasekamp.

Summa on pärandustombu hooldaja poolt EKN-le välja makstud.

Koosolekul oli ka arutusel eesti ajakirjanduses avaldatud teade Eesti-Iisraeli koostöö organisatsiooni rajamiseks. Koosolekul mainiti, et Iisraelis toimunud vastavad kontaktid ja läbirääkimised on olnud eraviisilised ja Eestlaste Kesknõukogul Kanadas ning Ülemaailmsel Eesti Kesknõukogul ei ole nende kõnelustega olnud mingit tegemist.

Vahemees lahendab postistreiki

Konservatiivide partei loobus parlamendi istungjärgu pikendamisest

OTTAWA — Kanada parlament lõpetas möödunud reede öösel vastu laupäeva üllatavalt oma istungjärgu, kuna konservatiivide partei loobus istungjärgu pikendamisest. Partei juht Joe Clark deklareeris varem, et konservatiivid ei lase parlamenti enne suvepuhkusele minna kui postistreik on lahendatud, kuid partei loobus oma võitlusest postistreigi lahendamiseks ning parlament võttis häältega 120 poolt ja 85 vastu liberaalide ettepaneku istungjärgu lõpetamiseks.

Joe Clarki ja konservatiivide partei tulevärk postistreigi lõpetamiseks oli paljudele suureks pettumuseks, kuna parlamendilt loodeti survet streigi lõpetamise kiirustamiseks.

Parlamendi viimased otsused jätsid paljudele kanadalastele suhu mõruda maitse, kuna parlament otsustas tõsta kiiremas korras parlamendiliikmete palka 31 protsendi võrra ja pidas pärast seda kohe vajalikuks suvepuhkusele minna.

Möödunud laupäeval algasid postistreigi lahendamiseks läbirääkimised uueks vahemeheks valitud Quebeci kohtunik Alan Goldi vahetalitusel. Mainitakse, et kohtunik Goldil on suured kogemused töötülide lahendamisel ning tema kogemustele ja osavusele pannakse suuri lootusi ka käesoleva streigi lahendamisel ja postiteenijate nõudmiste rahuldamisel.

Läbirääkimised venivad aga kõigi eelduste kohaselt pikale kuna postiteenijate ametiühing ei taha taganeda oma suurtest nõudmistest.

„Vaba Eestlane" katkestab ajutiselt ilmumise

Postistreigi tulemusena katkestab „Vaba Eestlane" käesoleva numbriga ajutiselt oma ilmumise ning kirjastus jatkab väljaandmist niipea kui selgub, millal streik lõpeb ning Kanada postiteenindus jälle normaalselt käiku rakendatakse. „Vaba Eestlase" toimetus ja talitus on pikale veninud postistreigi tõttu sattunud suurtesse raskustesse, kuna toimetusele ei saabu posti teel kaastööd ega teistes maades ilmuvaid eesti ajalehti ning talituse ruumid on ülekoormatud seismajäänud ajalehtedega, mida pole enam kuhugile panna ja mis kaotavad aja kulgedes oma ajakirjandusliku väärtuse.

KAVA:

kell 12.00 PIDULIK AVAMINE.
Aupeakonsul ILMAR HEINSOO.
Piiskop KARL RAUDSEPP.

kell 13.00 RAHVAMÄNGUD.
Maakondade vahelised võistlused.

kell 16.00 ÕHTUSÖÖK.
Külmad ja soojad toidud. Baar.

kell 18.00 VÕIKS KÄIA LÄBI EESTIMAA!
Sõnalis-muusikaline kava maakondade ja organisatsioonide esitusel.

kell 20.00 TANTS „KAJA" orkestri saatel.

Kava juhid: ANNE LIIS TÜLL ja HARRI MÜRK

KILLAMÄNGUD '81

LAUPÄEVAL, 8. AUGUSTIL 1981. A.
MOONSTONE, ONTARIO

PÄEV EESTI MÄNGE, VÕISTLUSI,
LAULE, MUUSIKAT, TANTSU.
ÜLE KOLMESAJA ESINEJA

TEEJUHIS: Moonstone suusakuurort asub Torontost mööda maanteed nr. 400 põhja suunas sõites Barrie linna lähedal. Kaugus Torontost 70 miili, Barriest 18 miili. Nr. 400 maantee ääres on tähis: „Mt. St. Louis Rd.", kus tuleb pöörata vasakule.

Suusakuurordi hoone on nähtav nr. 400 pealt.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Toronto.
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kiripostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kiripostiga USA-s: aastas $67.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $38.— ja veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

Luupainajalik postistreik

Postistreik on nagu painav luupainaja, mis iga paari aasta järele laskub raske koormana Kanada elusüsteemi ning lööb selle täielikult segi. Majanduslikele ettevõtetele ning mitmesugustele asutustele ja institutsioonidele tekitatud kahjud on suured, rääkimata igat inimest tabanud isiklikest kannatusist, mis on tingitud kommunikatsioonisidemete äralõikamisest ümbruskonnaga. Kogu see Kanada 24 miljoni elaniku igapäevast elu tohutult mõjutav ja kahjustav spektaakel lavastatakse ametiühingu poolt järjekindlalt selleks, et 23.000 Kanada postiteenijat saaksid paremini maksetud ja rikkalikumalt poputatud kui kõik teised sama ettevalmistusega, haridusliku tasemega ja kutseoskusega töölised-teenistujad era- või riigiteenistuse sektoris.

Kurja juuri ei ole raske otsida. Postiteenijate ametiühingu võimutsemisele pandi alus Lester Pearsoni valitsemise päevil, mil streikimise õigust jagati lahkel käel ka riigiteenistuses töötajatele ning ei osatud nende sammude astumisel mõtelda natuke kaugemale ette ja kalkuleerida, millised võimalused jäävad valitsusel postiteenijate ja teiste riiklikult olulistel positsioonidel töötavate riigiteenijate suurte ambitsioonide pidurdamiseks ning nende reaalsel nivool hoidmiseks. Nende reservjulgeolekuvahendite vähese valiku tulemusena on Kanada valitsus ja parlament andnud kanada rahva peaaegu täielikult postiteenijate ametiühingu hirmu ja armu hooleks, mida ametiühingu ülbed ja pahempoolselt häälestatud juhid armutult ära kasutavad ja vajaduse korral isegi parlamendi eriotsuseid ignoreerides endile omavoliliselt lisaõigusi välja pressivad.

Postiteenijate ametiühingu juht Jean-Claude Parrot teab täpselt, kui palju ta võib valitsust pigistada ja nõudmistega oma südamesoovide kohaselt mängida. Ametiühingu väljapressimise taktika baseerub tegelikult väga lihtsatel kuid kindlatel alustel — küsitakse hästi palju ette ja siis hakatakse valitsuse esindajatega iga pisikese järelandmise pärast kauplema ja läbirääkimisi viivitama. Selle venitamise ja kauplemise tulemusena muutub rahva olukord postiteeninduse puudumise tõttu üha meeleheitlikumaks ja surve valitsusele streigi lõpetamiseks. Selles olukorras ei ole valitsusel lõpuks muud teha kui ametiühingule järele anda ja nende juhtide nõudmised rahuldada või erakorralisel juhtumil postiteenijad parlamendi otsusega tööle tagasi sundida. Viimast võimalust on ühel korral proovitud, kuid see ei andnud poolikute abinõude rakendamise tõttu soovitud tulemusi ning postiteenijate ametiühingu juht Jean-Claude Parrot läks isegi nii kaugele, et ta ignoreeris parlamendi otsust streigi lõpetamiseks ja posti uuesti käiku rakendamiseks.

Praegune postiteenijate streik toimub kõik sama vana mustri järele, kuna see on ametiühingule alati rikkalikult protsente kandnud. Ametiühingu palganõudmised ja soovid kõigi muude hüvituste saavutamiseks on nii kõrgele kruvitud, et Kanada riigivarade ministeerium ei leidnud võimalusi nende rahuldamiseks, mille tulemusena läbirääkimised ametiühingu juhtkonnaga koheselt katkesid. Selles olukorras oli pilt selge — Kanadas oli oodata pikaajalist piinavat postiteenijate streiki ning ajakirjandus ja rahvas hakkasid nõudma parlamendi otsust streigi lõpetamiseks. Kuid valitsus oli nähtavasti otsustanud ametiühingute ringkondades ebapopulaarsest parlamendi vahelesekkumisest loobuda ja lasta streigil nii pikale venida, et rahvas suunab oma vihavalangud ametiühingu vastu, mis sunniks lõpuks arrogantse Jean-Claude Parroti järeleandmiste tegemisele. Sisuliselt tähendab see manööver, et valitsus loobub drastiliste sammude kasutamisele võtmisest ja laseb kanada rahval ilma postita küpseda ja vihastada, lootes, et seekord postiteenijad on sunnitud üldise arvamise survel kontsessioone tegema ja oma ülbetest üledimensioneeritud nõudmistest loobuma. Selle poliitika rakendamisel ning parlamendilt abi otsimise loobumise põhjendamiseks esitasid peaminister Trudeau ja postiminister Ouellet väga kummalisi põhjendusi märkides, et parlamendi otsus postiteenijate streigi lõpetamiseks ja nende tööle sundimiseks ei anna loodetud tulemusi, kuna ametiühingute juhid ja postiteenijad ei allu nagu-nii parlamendi otsusele.

Peaministri põhjendus vihjab sellele, et osa Kanada rahvast ei austa enam parlamenti ega seadusi ning et Kanadas valitseb anarhia ja korralagedus. Kui peaministri ja postiministri mõtteid loogiliselt edasi arendada, siis pole ühelgi kanadalasel vaja enam parlamendi otsuseid ega seadusi austada ning igaüks võib elada oma tahtmise järele nii nagu pea mõtleb ja süda igatseb. Ning valitsusel jääks selle korralageduse puhul ainult õigus kehitada ja konstateerida, et seadusi pole mõtet enam anda ega parlamenti kokku kutsuda kuna neid keegi nagu-nii ei respekteeri. Praktiliselt tähendaks see Kanada praeguse riikliku ja ühiskondliku struktuuri lõppu ja tagasiminekut algelise vägivallale baseeruva elusüsteemi juurde.

Valitsuse käes on siiski küllalt relvi ja vahendeid, et Kanada elanikkonda terroriseerivat postiteenijate ametiühingut korrale kutsuda. Need vahendid tunduvad äratsilistena ja valusatena kuid kui muid vahendeid reservis ei ole, siis tuleb neid kasutada. Konservatiivide partei juhil Joe Clarkil on kahtlemata õigus, et parlament ei tohi ennem laiali minna kui postiteenijate streik on ära korraldatud ja lahendatud. Parlament on siiski praegu kõige mõjuvõimsamaks vahendiks streigi lõpetamisel, kuna rahvaesindus võib saata postiametnikud tööle tagasi, luua võimalused postiteenistujate nõudmiste õiglaseks lahendamiseks ning ette näha ka karistamise protseduuri nendele, kes ignoreerivad parlamenti ning ei lähe tööle.

Tavalisele Kanada kodanikule ei ole selge, miks peab tema postistreigi all kõige rohkem kannatama ja nii seaduslikult kui ka ebaseaduslikult streikijatele lõpuks ikkagi vastu tulema ning nende nõudmised rahuldama. Kanada süsteemis näib olevat midagi tõsiselt viltu ning valitsusel ja parlamendil oleks viimane aeg olukorra parandamiseks ja muutmiseks vastavaid samme astuda. Nii see igatahes enam ei lähe!

K.A.

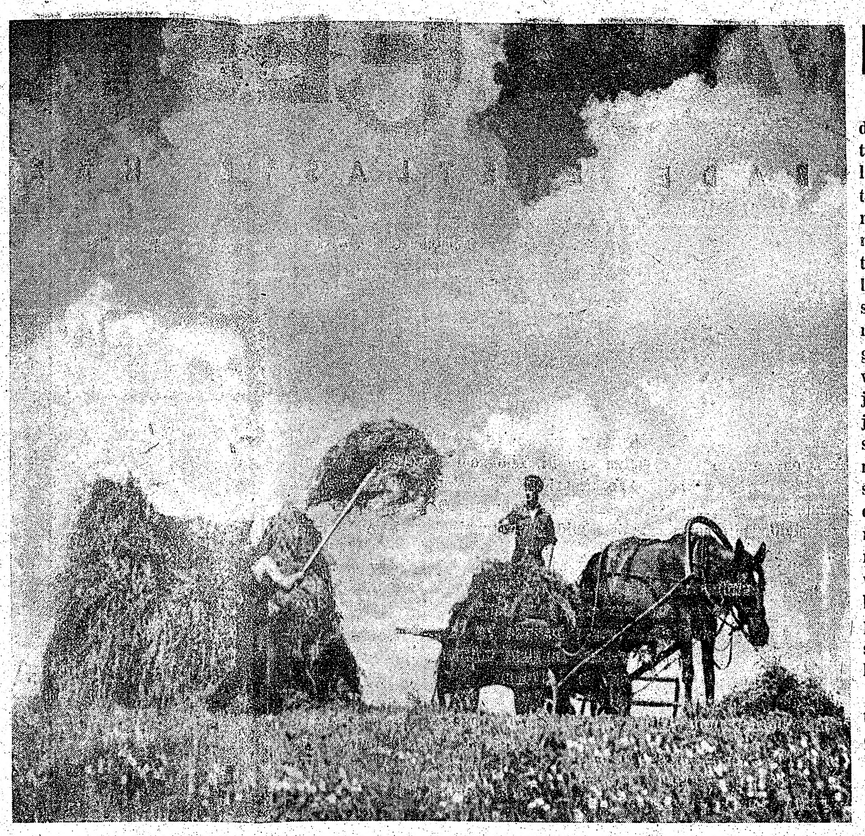

Juulikuul oli kodumaal pingeline heinategemise aeg.

Lõuna-Aafrika - suurte vastuolude maa

Eesti perekond kirjutab oma elamustest ja kogemustest

Lõuna-Aafrika oma suurte maapõuevaradega ja kindlakäelise rassipoliitikaga on viimasel ajal olnud pidevalt maailma tähelepanu fookuses. Hiljuti avaldasime mitu reisikirja oma kaastöölise Ly Parma sulest Lõuna-Aafrikast, kuid nüüd on saabunud toimetusele üks erakiri, mille on saatnud Lõuna-Aafrikasse hiljuti elama asunud perekond. Kirjas tuuakse sealsest elust huvitavaid andmeid, millised allpool edasi anname lühendatud kujul.

Esimene mulje Johannesburgi linnast jättis küll pettumustunde kuna linna lennujaam ei ole sugugi nii nagu olime ette kujutanud. Lennuväljal vastas ei olnud ühtegi elevanti, lõvi ega muud elukat. Leidsime hoopis eest väga moodsa ja suurtsuguse lennuväljahoone kõigi mugavustega. Johannesburgis peatusime ainult niikauaks, et edasisõidu pileteid varuda Durbani, mis on meile kõige lähem suurlinn, umbes 190 km lõunapoole.

See on väga ilus suvituslinn, puhta liivarannaga, moodsate hotellidega, restoranidega ja äridega. Käime seal kord kuus suuremaid sisseoste tegemas ja samal ajal ka uuesti suurlinna eluga tutvumas.

Natali provintsi kliima sarnaneb Floridaga. Jõudsime parajasti selle maa talvesse. Muidugi olime pannud kõik oma riided hoiule arvates, et Aafrika on kole kuum. Olukord oli aga vastupidine. Esimesed paar kuud lõdisesime nii, et hambad värisesid. Päeval tõusis kraadiklaas 18—20 kraadini C aga õhtul kippus 5 C peale minema ja siin ei ole ühelgi majal mingisugust kütet. Varusime endile lõpuks paar elektrisoojendajat, siis oli veidi mugavam. Septembrist alates muutuvad aga ilmad siin pidevalt soojemaks ning novembris võib juba istuda mugavalt supelbasseini ääres ja kuulata linnulaulu. Kraadiklaas aga tõuseb 30 kraadile C järgi.

Meile on väga suur maja antud — suur köök, kaks elutuba, söögituba, neli magamistuba, kaks täis vannituba ja kaks eraldi klosetti. Autogaraazhe on kolm. Maja taga on veel teenija korter ja töökuur. Maja ees õitsevate põõsastega varjatud suur ujumisbassein. Krunt on umbes ½ aakrit suur ja aias väga palju õitsevaid põõsaid ja lilli. Laupäeva hommikul käib üks koolipoisse aeda koristamas ja basseini puhastamas ja kaks korda kuus niidetakse muru. Siin võiks iga päev rassida nii palju kui süda soovib. Kõik kasvab väga ruttu, eriti umbrohi.

Richards Bay on ise väike linn. Kultuuri poolest on ta surnud. Erinevad organisatsioonid proovivad midagi teha aga need üritused jäävad siiski tantsuõhtuteks. Draama trupp on väga algeline. Teiselpool naaberlinna on välikino, kus näidatakse peamiselt ameerika filme, mida tsensuur on läbi lasknud. Televisiooni näeb õhtul ainult ½5 — kella 10-ni ja nendest on pooled programmid afrikaani keeles (Hollandi keele segu). Meie ise pole televisiooni ostnud ega ei kavatsegi. Päris rahulik on majas kui seda plärinat ei kuule. Lapsed ka ei tunne selle järele puudust.

Ainult päevauudistest on kahju. Siin saab väga vähe teada, mis väljaspool maailmas juhtub.

Inflatsioon on ka nüüd siia jõudnud. Elamine ei ole sugugi odavam kui Kanadas, isegi kallim. Lihahinnad tõusid viimase kolme kuu jooksul umbes 150% võrra. Näiteks hakkliha maksab praegu umbes $3.00 nael. Igasugused elektriaparaadid on palju kallimad kui Kanadas. Riidehinnad on siiski ameerika hindadega võrreldes väga soodsad. Samuti on majahinnad, kuigi need on ka hakanud hiljuti tõusma. Elekter ja vesi on kaks korda kallimad. Bensiin maksab siin 90 Kanada centi liitrilt. Autod on kõik väikesed, enamus nelja tsilindrilise mootoriga. Õhujahutust autodes ei ole. Eks näeme kuidas suvise autosõiduga hakkama saame, sest oleme kuulnud, et temperatuur tõuseb mõnikord 40—42 C.

Richards Bay's on väga meeldiv spordiklubi. Enamus liikmeid harrastavad mingisugust sporti, kas tennist, golfi, ujumist, rekettballi (Squash) jne. Liikmemaks on aastas väga odav, pere pealt $38.00.

Sven ja Miku on väga ilusti siin sisse elanud. Koolipäev algab kell ½8 ja lõpeb kell 12 lõunal. Miku lasteaias valitseb väga rõõmus ja kerge miljöö. Seinad on täis värvilisi pilte. Seintel on rõõmsad värvid, väljas suur mänguaed.

Sveni kool vastupidi on aga nagu sõjaväe väljaõppe kool. Koolivorm koosneb khakivärvi rohelistest lühikestest pükstest, safari jakist, põlvsokkidest ja mustadest läik-kingadest. Sõnakuulmatuile poistele antakse piitsaga vastu tagumikku.

Kodutööd teeb ta iga päev hoolega, juuksed peavad olema lühikeseks lõigatud, vandumine ja ebasobiv käitumine on kategooriliselt keelatud, koolimaja ümber pärast tunde ei tohi logeleda jne.

Oleme ka hakanud päris palju ringi reisima ja see on meie elu kõige huvitavam osa. Richards Bay on ümbrus on kaunis lame, kuna olele ainult ¼ km mere äärest eemal. Mida kaugemale sisemaale sõidad, seda mägisemaks muutub maastik. Elame otse keste Zulumaad ja see ümbrus on väga rikas zulu rahva ajaloost ja traditsioonidest. Lihtrahvas elab väga sarnaselt oma esiisade eluviisil, eriti kaugemates külades. Linnas elavad zulud on üha rohkem hakanud harrastama Läänemaa kultuuri aga põhilised filosoofiad ja kombed on neil ikka samad. Mehed on isandad, naised tööhobused. Ühel mehel võib mitu naist olla.

Oleneb mitu pruuti ta suudab endale osta, sest pruuti ostetakse ikka veel mitme lehma eest.

Meie teenija on näiteks 11 lehma väärt. Keskmise lehma hind on $300 ja see on mustadele suur varandus.

Käsime ühel päeval vaatamas traditsioonilist zulu elamut või kraali. Kraal koosneb ümmargusest maalapist mis ümbritsetud okstest ehitatud aiast. Maalapp on puhtaks kraabitud ja siis kõvaks tambitud. Üks osa on määratud loomadele. Isandal on oma onn ja igal naisel oma eraonn. Sellel mehel oli kolm naist, kõige noorem võibolla kolmekümne aastane. Ise oli ta umbes 70-aastane.. Katus õlgedest, seinad ka õlgedest, kivist, puuokstest või mudast. Kraalis oli ka odade meister oma oskusi näitamas ja veel nõidur (Diviner), kellel oli kotike täis konte, merevaiku, kivikesi jne. Ise pomises omaette, vahel valjemini, vahel tasemini. Demonstreeriti ka tantsu ja laule. Tantsijad olid ainult mehed, väga uhkelt rõivastatud leopardi nahkadesse, loomanahast kilpid käes. Naised halisesid ja mängsid trumme. Kõik olid paljaste rindadega aga ilusti ehitud värviliste ehetega. Oli huvitav elamus.

Saja kilomeetri raadiuses on mitu loomadeparki. Viimasel nädalalõpul külastasime ühte kus elasime ja magasime puuokste vahele ehitatud majakeses. Järgmisel päeval sõitsime mootorpaadiga järvel kus elavad jõehobused ja krokodillid.

Aidake kaasa

„VABA EESTLASE"

levikule, sellega aitate kaasa eesti keele säilitamisele!

Kommentaarid

Kanada peaminister Pierre Trudeau on teinud viimaste kuude kestel suuri pingutusi, et viia Kanadas lähematel päevadel algavat tööstusriikide riigipeade tippkonverentsi ühe mütsi alla või õigemini väljendatult panna seda põhilistes küsimustes ühises suunas mõtlema. Trudeau suuremaks unistuseks on suunata riigipeade konverentsi peamine raskuspunkt arengumaade abistamise probleemidele või viimasel ajal populaarseks kujunenud väljenduste kohaselt põhja-lõuna probleemide diskuteerimisele, kuid Pariisis, Bonnis, Londonis ja Tokios ei tunta selle küsimuse vastu nii suurt huvi nagu Trudeau kabinetis ning teiste riikide riigipead on rohkem huvitatud oma majanduslikest probleemidest ja vahekordadest Ameerika Ühendriikidega, mis on võtnud uued suunad pärast Ronald Reagani uue konservatiivse põhikoega majanduspoliitika rakendamist.

Tööstusriikide riigipeade kokkutuleku eelõhtul võib konstateerida, et Ühendriikide president Ronald Reagan on suutnud organiseerida Ühendriikides suured jõud oma majanduspoliitika taha, mis taotleb maksude alandamist, eelarve kärpimist ja raha juurdevoolu piiramist. See on kaasa toonud intressimäärade tohutu tõusu, mida valitsus peab vajalikuks inflatsiooni vastu võtilemiseks. Umbes samasugusel liinil, kuigi teatud variatsioonidega, kulgeb ka Inglismaa konservatiivse valitsuse praegune majanduspoliitika, mille viljelemisel peaminister Maragret Thatcher tegutseb raudkinnastatud ja kompromissitu poliitikuna.

Teised suured tööstusriigid ajavad siiski teistlaadi poliitikat. Asja Prantsusmaal uueks presidendiks valitud sotsialist Francois Mitterrand peab rangelt kinni valimiskampaania ajal antud lubadustest ning tema esmajärguliseks ülesandeks on tööpuuduse vähendamine ja mitme suurtööstuse natsionaliseerimine. Lääne-Saksamaa sotsialistlik valitsus on seni rakendanud suurejoonelise sotsiaalpoliitika, mis läheb aga riigile maksma tohutuid summasid ning suurendab riigi eelarve puudujääke. Jaapani majanduslik õitseng baseerub peensusteni väljaarendatud tööstuses ja eksportkaubanduses ning kui Jaapani kaupadele läänes turgusid hakatakse piirama, siis võib see tõusva päikese maale väga ohtlikuks kujuneda. Mis puutub Itaaliasse, siis tuleb sealsel valitsusel pidevalt võidelda kroonilise suure tööpuudusega, majandusliku stagnatsiooniga ja 19 protsendilise inflatsiooniga. Kanada inflatsioon on tõusnud 12,5 protsendile ning on finantsministrile Allan MacEachenile raskeit puretavaks pähkliks. Konverentsil võivad esile kerkida ka energiaprobleemid, eriti kui Kanada uus energiapoliitika on täielikult vastuolus Ühendriikide suurkapitali ja õlikompaniide huvidega.

Sellises atmosfääris on kokkulepete võimaluste ja ühise keele leidmine väga raske. Paljud Euroopa diplomaadid ja majanduslike küsimuste eksperdid väidavad, et riigipeadel on majanduslike küsimuste lahendamisel väga vähe ruumi manööverdamiseks ja koostöö koordineerimiseks. Veel vähem on aga lootusi, et riigipead antud olukorras hakkavad pühendama oma energiat ja kasinaid majanduslikke resursse kolmanda maailma riikide abistamiseks ning nende probleemide lahendamiseks.

★

Ühendriikide liitlastele ja samuti vastastele ei ole ikka veel selge, milline on Washingtoni välispoliitika president Ronald Reagani juhtimisel. See ei ole selge ka Ühendriikides, kus ajakirjanikud, välispoliitika analüüsijad ja kommentaatorid ei jää rahule president Reagani seletustega pressikonverentsidel. Samuti on ebamäärane, kes on õieti praegu Ühendriikide välispoliitika kujundaja ja selle juht, kuna väljaspoole on jäänud mulje, et neid poliitika tegijaid on mitu ning igaühel neist on oma osa täita, mis sageli põhjustab eriseisukohtade vahel kollissioone.

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

25. ja 26. juulil
dr. T. Sauks, tel. 461-0912

1., 2. ja 3. augustil
dr. J. Marley, tel. 921-7777

H. KIRIK
Insurance Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

Tuumarelvadeta Põhjala - seebimull

NEW YORK — Norra tähtsamad liitlased Põhja-Atlandi kaitseliidus NATO-s ei salli Põhjalas tuumarelvade vaba vööndi moodustamist. Lääne-Saksamaa valitsus peab seda vaid „romantiliseks seebimulliks".

Ka Ühendriikide välisminister Alexander Haigilt ei oodatud mingisugust sellest erinevat seisukohta ja arusaamist, kui ta kohtus Norra välisminister Knut Frydenlundiga New Yorgis teisipäeval, 7. juulil.

Välisminister Frydenlund oli siiski väga ettevaatlik oma väljenduses New Yorki saabumisel. Ta ei kinnitanud, et Haigiga peetud nõupidamistel käsitletatakse ka tuumarelvadevaba vööndi küsimust. Soome teadeteagentuuri STT andmeil, olid norralased siiski olnud juba arvestanud, et nende mõtet ei kiideta heaks.

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

Seniste kogemuste põhjal võib oletada, et Ühendriikide uue välispoliitika sepitsejateks on president Reagan ise, välisminister Haig, Riikliku Julgeolekunõukogu juhataja Richard V. Allen ja üsna mõjuval määral ka kaitseminister Caspar Weinberger. Kuid kõigi nende meeste sõnavõtud ja sammud välispoliitilisel areenil jätavad kahjuks mulje, et Ühendriikidel puudub üksiskasjaliselt väljatöötatud välispoliitika ning et kõik selles sektoris tegutsevad mõjuvõimsad mehed ei esine ühise ühtset poliitikat viljeleva meeskonnana vaid individualistidena ja eriarvamistega poliitikutena, kes paljudel juhtudel ei hooli meeskonna koostööst.

Paljud vaatlejad on arvamisel, et see segadus Washingtoni välispoliitilisel rindel on tingitud presidendi Reagani vähestest kogemustest välisrindel tegutsemisel. President on andnud välispoliitilisel alal ajakirjanikele sageli väga ebamääraseid, üldsõnalisi ja isegi kontroversiaalseid vastuseid ning ta pole seni ajani pidanud ühtki kõnet, kus ta oleks detailselt kindlaks määranud oma välispoliitika suunad ja põhialused. Samuti ei ole ta veel otsusele jõudnud, kes on tema tähtsamaks välispoliitiliseks nõuandjaks ja millist süsteemi ta välispoliitika kujundamisel pooldab — kas otsustada ise detailselt kõiki välispoliitilisi küsimusi nagu seda tegid John F. Kennedy, Richard Nixon ja Jimmy Carter või anda kogu välispoliitika ja selle raamides vajalike otsuste tegemine välisministritele nagu tegid seda Truman, Eisenhower ja Ford, kellede välisministriteks olid Dean Acheson, John Foster Dulles ja Henry Kissinger.

Tundub isegi, et nendel välispoliitilistel vaatlejatel ja Valge Maja poliitika analüüsijatel on õigus, kes ütlevad, et president Reagan ei poolda ühegi välispoliitilise nõuandja võimuredeli liiga kõrgele pulgale tõusmist vaid tahab ühe mehe selgepiirilise välispoliitilise juhtimise asemel näha mitme mehe omavahelist võistlust. Kuid see tekitab paratamatult sisemisi hõõrumisi, mis kanduvad üle ka Ühendriikide välispoliitikasse jättes Valge Maja juhtimisvõimest väga ebamääraste mulje.

AMI

Olete kõik kutsutud Killamängude pidustustele!

Killamängude toimkonna esimees J. Vihma ja kava koordinaator Anne Tüll vestlevad veel kord suurpidustustest

II maakondlikud killamängud toimuvad augustikuu 8ndal, juba vahetus läheduses oleval laupäeval Toronto lähedal Moonstone'is. Pikemat aega on üksmeelselt kavandatud ja eeltöid tehtud, et see maakondlikule omapärale ja eesti rahvatraditsioonidele tuginev sündmus võiks igati õnnestuda. Mitu nädalat on Eesti Majas peetud proove ja noored on hakanud mõistma ja osa saama rahvakunstilise tegevuse harjutustega sellelaadilise tegevuse tähtsusest ning on isegi hakanud leidma oma kohta vanemate maakondlikus kuulumises.

Killamängude toimkonna esimeheks, kõigi maakondade ühiseks killavanemaks on Johannes Vihma, kes veel kord vestleb nende päevadega seotud probleeme ja selle eesmärkidest.

ANNE LIIS TÜLL

J. Vihma seletab, et Killamängude siht ja mõte on elustada ja säilitada eesti rahvuskultuuri, rahvakombeid, laule, mänge ja nalju. Ta arvab, et seda on kõige parem tuua esile maakondade kaudu, sest igas maakonnas on oma erinevad kombed ja traditsioonid, mida vanem generatsioon mäletab, mis neile on osa kodumaast ja mida nad tahavad oma noortele edasi anda, soovides noorte teadvusse viia oma vanemate kodu- ja sünnikoha mõistmist koos selle kohaga seotud traditsioonidega.

Sellega säiluksid need väärtused nii eesti kodudes kui ka siinses eesti ühiskonnas.

Seekord ongi Killamängude mõtet jagamas vanad ja noored koos, noortele on antud peaosa täita neist mängudest, lootuses et nende ind ja hoogsus hoiaks ka vanemad generatsioonid noorena ja annaks optimistlikku ellusuhtumist. J. Vihma soovib, et need Killamängud süvendaks meie rahvuslikku vaimu ja ühtekuuluvust eesti rahva parema homse nimel.

Edasi selgitas J. Vihma erinevust eelmise ja nüüdse mängude vahel. See seisneb maakondade paigutamise osas, mis seekord asuvad üksteise läheduses. See annab parema võimaluse liikumiseks ja üksteisega tutvumiseks. Päeval oleksid tõelised killamängud, rahvamängud, mis on maakondade juures ja millest ka pealtvaataja rahvas saab osa võtta.

JOHANNES VIHMA

Nii on ilusal Lõuna-Eesti sarnasel maastikul maakonnad metsa ääres sõõris, kuna nende keskel asub Tallinn, kus toimub avamine ja mille läheduses on päevased mängud ning esinemised. Iga maakonna asukohta tähistab mingi sümboolne ehitus või värav, mille kõrval lehvib Eesti lipp ja selle kõrval on maakonna vapp. Killavanem seletab edasi, et ka maakondadel on oma kava esinemisteks, kuid sellest veel vaikitakse ja iga maakond tahab tulla üllatusega. Ettevalmistused on kõigil aga käimas. Kuid maakonna juures on veel mõned maakonda kirjeldavad väljapanekud, pakutakse sööke ja jooke. Pidupäeval tahetakse käima panna isegi Tallinn-Tartu-Türi raadiosaade, mille informatsooniteenindus on üllatusterohke oma kommentaaridega.

J. Vihma muutub oma jutuga asjalikumaks ja annab seletust muu tegevuskava üle. Ta ütleb, et lõbustuste kõrval on ka etnograafiline näitus Eesti Etnograafilise Ringi korraldusel. Töötab oma postkontor Eesti Filatelistliku Seltsi korraldusel, mis puhuks on väljaantud väga meeldiv eriümbrik ja mis tulevad eritempliga tembeldamisele; loodetavasti suudetakse selleks ajaks jälle postiteenindus käima panna. Ning muidugi ei puudu selliselt suursündmuselt E. Abistamiskomitee oma müügilauaga.

Informatsiooniks tulevastele külalistele lisab ta veel, et toitlustamine toimub seekord väljas, peamaja esisel väljakul. Toit on rikkalik ja einelaua pidaja lubab hoolitseda, et külaliste teenimine toimuks kiiresti. Vastupidiselt eelmisele pidustusele töötab seekord killahoones ka baar Ontario seaduste kohaselt. Ka arstiabi vajadustele on mõeldud, arstidena on kohapeal dr. Reet Vanaselja ja dr. Jaanus Marley.

J. Vihma, kes on jutuhoos juba Moonstone'i jõudnud, tuleb jälle Torontosse tagasi ja märgib, et proovidega on alatud ning tegelaskond ulatub 300-le. See nõuab suurt koordineerimist ja ettevalmistamise tööd, kuid siiani on olnud suurepärane koostöö vanade ja noorte vahel, mis eeltöid on edasi viinud.

J. Vihma läheb mõtteis tagasi Moonstone'i, seletades et maakondlikud talgupäevad toimuvad laupäeval, 25. juunil Moonstone'is, millest palutakse igast maakonnast võimalikult rohkesti osa võtta, et tutvuda kohapealsete oludega ja saada viimaseid juhtnööre. Palju tööd on juba tehtud, kuid palju on veel teha, et kõik hästi õnnestuks ja selleks vajab Killamängude toimkond abistavaid käsi.

Edasi on sõna noorema põlve esindajal Anne Liis Tüllil.

Tema oskuslikku ja energilist kava juhendamist vaatlesime alles hiljuti meie ajalehes ja nüüdki kordab ta jälle päevase ja õhtuse kava üksikasju, milles on muudatuseks päevaste rahvamängude alguse tunniajaline ettetoomine, seniselt kella 2-lt kella 1-le.

Vahepeal on kavaline osa täienenud veel lisapaladega Eha Luigelt. Teada on ka võrkpalli segameeskondade koosseisu tingimused, kus on 4 meest ja 2 naist, kõieveos 5 meest ja 3 naist. Hiidlaste „hoki" meeskonda annab iga maakond ühe mängija. On võimalik, et võitja võrkpallimeeskond võistleb pühapäeval läti meeskonnaga. Päevase programmi teostamisel aitavad kaasa Martin Jõgi, Piret Komi, Madis Kreem, Allan Luiker, Erik Pahapill ja „Kungla" rahvatantsijad. Muusikalist saadet mängudele mängivad maakondlikud pillimehed.

A. L. Tüll ütleb lisaks, et Killamängude programmist võtab osa 300 tegelast, neid on T. E. Meeskoorist, rahvapillide orkester dr. R. Toi juhatusel, Virulaste ja Pärnakate koorid, õed Lindaud, Kai Kääridi tantsutrupp, Ritmika võimlejad, Jaaniku lauluansambel, Jõekääru lastesuvekodu pere, skaudiorkester E. Kiilaspea juhatusel, kuna kava sõnalises osas on rakendatud eesti noori, keda tunneme eesti teatrilavastusist.

Kõigil on üks soov ja tahe, muuta elavaks oma vanemate kodumaa traditsioonid ja mälestused põimikus „Võiks käia läbi Eestimaa", kus maakond maakonna järel jõutakse arusaamisele selle maa kaunidusest ja väärisusest, mille tervituseks lauldakse ühiselt „Hoia, Jumal, Eestit".

Pärast kava algab tõeline killapidu „Kaja" orkestri saatel. Anne Liis Tüll ütleb, et ta tunneb natuke muret selle suure kava läbiviimisel, kus on nii paljusid juhtida, et kõik toimuks sujuvalt ja kavakohaselt. Kuid tal on mitmeid kogemusi sellelaadilises tegevuses ja jääb vaid soovida, et ka seekordne suursündmus igati õnnestuks. Ta lõpetabki oma vestluse sõnadega: Toronto ja ümbruskonna eestlased, olete kutsutud Killamängudele!

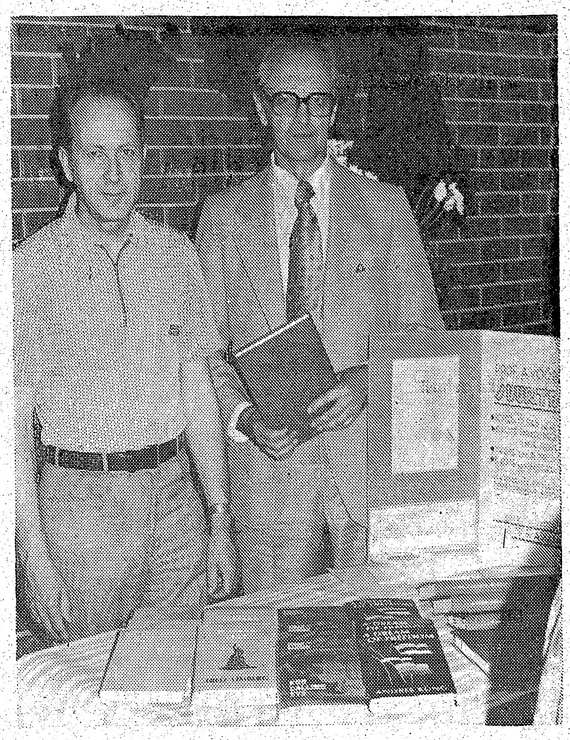

Tallinn Festival '81, aga ka Seedrioru Suvihari puhul olid eesti raamatuid levitamas Kalju Jõgi ja dr. Endel Aruja. Neile on eriti südamelähedane dr. A. Võõbuse suur ingliskeelne eesti ajalooraamat, millele sellise kirjanduslauaga tähelepanu juhiti. Pildil vasakult K. Jõgi ja E. Aruja Eesti Majas oma müügilaua ees. Foto: Vaba Eestlane

VABA EESTLANE

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat
Aastas	$38.—	$42.—
Poolaastas	$21.—	$23.—
Veerandaastas	$11.—	$12.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$61.—	$67.—
Poolaastas	$33.—	$35.50
Veerandaastas	$17.—	$18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $20.—
Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont.
M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „ ..... 19 . Tellimise katteks lisan $ ..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

N. Liit Teravmägedel löögivalmis

Venelased on võimelised okupeerima kõik strateegilised punktid lühikese aja jooksul

SVALBARD — Nõukogude Liit on ehitanud üles oma sõjalise jõu selle olulise saarestiku lähedal, mis asub põiki üle selle kanali, mida N. Liidu laevastik kasutab oma kodusadamasse jõudmiseks. Svalbard (Teravmägede Saared) on nimi, mis on antud väikseile Norrale kuuluvaile saartele, millest suurem on Teravmägede saar. Need saared võiksid tulevikus võimaliku konflikti puhul mängida otsustavat osa N. Liidu ja NATO liitlaste vahel.

N. Liidu põhja-laevastik peab mööduma Svalbardist, mis on 385 miili Norra rannikust Atlandi ookeanis, ja Norrast, selleks et tulla ja minna oma kodusadamasse Koola poolsaarel.

Sel põhjusel on N. Liit teinud igasuguseid ettevalmistusi nende saarte kiireks okupeerimiseks, kui sõda peaks puhkema, kirjutas endine Svalbardi ainukese ajalehe toimetaja Otto Risanger,

kes viibis mitu päeva saarel asuvas vene linnas Barentsburgis ja kel võimaldus lähemalt uurida N. Liidu aktiivsust Teravmägedel.

Ta kirjutas, et N. Liidu sõjaline aktiivsus Svalbardis on viimasel ajal suurendunud ja sealse N. Liidu juhtkonna liikmeid on paljastatud kui KGB agente.

N. Liit on laiendanud oma helikopterite baasi Kapp Heer'is, Barentsburgi lähedal. Sinna on pärast 1976. aastat toodud viis moondatud sõjaväehelikopterit MI-8 liigist, mis on kasutavad samal viisil nagu rünnakhelikoptereid N. Liidu armees.

Helikopterid on üldised transportvahendid arktilises piirkonnas ja venelased kasutavad neid reisijate ja kauba veoks Norra asustuse Longyearbyen ja Barentsburgi ning Pyramiden'i vahel; viimased kaks on venelaste asustused. Kuid venelased on võimelised kõigi nende strateegiliste punktide okupeerimiseks vähema kui tunni ajaga.

Norra valitsuselt saadud andmeil on ärkav huvi Svalbardi vastu põhjustatud allveelaevadelt tulistatavate rakettide suureneva lennukauguse tõttu, milliseid venelased on valmistanud.

Tulemuseks on, et Barentsi meri, Norra ja Grööönimaa mered on saanud uue strateegilise tähenduse.

Svalbard ei ole „kuum kartul" üksnes oma strateegilise tähtsuse, vaid ka võimaliku õli- ja gaasileidude poolest saarte ümbruses. Lisaks on Barentsi meri üks rikkamaist kalastuskohtadest kogu maailmas.

Svalbard on Norrale kuulunud alates 1920. aastal sõlmitud Versailles rahulepinguga, kusjuures 41 allakirjutanul on õigus seal ühisel alusel sooritada teatud laadi majanduslikku aktiivsust nagu kaevandused, kalastus ja jahipidamine. Igasugune sõjaline aktiivsus on keelatud. Kaevanduse alal on tegevad praegu venelastel kolm kaevandusühiskonda, suurim neist 1300 elanikuga.

Kokku elab seal saarestikus kuni 2300 N. Liidu kodanikku.

Ka Norral on kolm kaevandusühiskonda, kokku umbes 1200 inimesega. Asustuse nimeks on Longyearbyen, milline nimi on tuletatud pikast, tumedast talvest. Sel on keskne strateegiline positsioon, kuna seal on ainus Svalbardi lennuväli. N. Liidu lennukid jõuavad sinna kaks-kolm korda kuus ja Aeroflot hoiab seal oma alalise teenistujaskonna, kelle hulgas on avastatud KGB agente. Shveitsi ajaleht „Neue Züricher Zeitung" avaldas hiljuti pikema artikli sellest olukorrast.

A. Gonchar, Nõukogude Lennuväljа teenistujate ülema abi aastaist 1975—1978, saadeti Inglismaalt välja 1971. aastal ebasoovitavana Oleg Ljalinilt saadud andmete alusel.

Võimaliku konflikti korral on N. Liidu jõud ülekaalus. Norral on 6450 sõdurit kodumaal, kuna N. Liidul on umbes 100.000 sõdurit Koola poolsaarel.

N. Liidu põhjalaevastikus on 174 allveelaeva, nende hulgas 26 tuumaenergiaga töötavat ja 221 pealveelaeva, vastavalt International Institute for Strategic Studies andmeile. Instituudi poolt on veel öeldud, et põhja-laevastiku õhujõududes on 320 lennukit, kuna regulaarseis lennujõududes Koola poolsaarel on veel 100 võitluslennukit.

® Adelaide'is elav kirjanik Leonid Trett on avaldanud 3-vaatuselise näidendi „Kommuun Õnnemaa". Näidendi sisuks on töötud jo pensionisaajad, kehtiva süsteemi lüpsjad tööpõlgurid ja siidivennad, kes ühes kõrvalises Austraalia kolkas on organiseerinud mahajäetud farmis „Kommuuni Õnnemaa". Laiseldes ja logeledes elatakse loodusläheda elu, kus egoistlikku armastust mehe ja naise vahel peetakse vanamoeliseks, armastus nagu kõik muu on grupile ühine. Ainsaks tegevuseks on oma jaoks väheselt aedvilja, mooni ja kanepi kasvatamine. Kommuuni asutajaks on väärikast professorikutsest loobunud ja oma perekonna maha jätnud veidrik. Näidendi intriigiks on, kui kommuuni soovivad astuda ja võetakse vastu kaks eestlast ettenähtud prooviajale. Eesti noormees pettub sealses elus, aga neiu arvab, et tagasiminekul hakkaksid vanemad jälle „igal võimalikul viisil rääkima Eesti Vabariigist ja ajama igasugu rahvuslikku jama".

MEIE UNUSTAMATA ARMAS

ERIKA AASMA

Sündinud 18. mail 1911. Põltsamaal
Surnud 15. juulil 1981 St. Catharinesis

Sind mälestavad

ABIKAASA
POEG perekonnaga
TÜTAR perekonnaga
ÕDE ja SUGULASED Kodu-Eestis

Puhka rahus!

ARMAST

RICHARD KIVILO't

mälestavad

tädipoeg VERNER HORN
ALIINE WAHTER
HANS REISS perega
ERNST BUTER perega

ARMAST RISTIISA JA SÕPRA

RICHARD KIVILO't

mälestavad leinas

ristitütar ANNE TREASURE perekonnaga
ANETTE LIIVA
JAAN LIIVA perekonnaga
REIN LIIVA perekonnaga
ALBERT ja AGNES MARTEN
EDGAR, RENATE ja JUHAN MARTEN
REET ja WALTER SEHR

ARMAST SUGULAST

RICHARD KIVILO't

mälestavad

HELMI, MIHKEL ja EHA

ARMAST KAUAAEGSET SÕPRA

TIIT MÄESALU

mälestab kurbuses

ELMAR KUUSK abikaasaga

OOTAMATULT LAHKUNUD KAUAAEGSET PEREKONNA ARMAST SÕBRA

TIIT MÄESALU

mälestab kurbuses

NADJA EIER

Armas isa, vanaisa, vend

RICHARD KIVILO

sündinud 18. veebruaril 1902
Orava vallas
surnud 14. juulil 1981
Torontos

Su maise elu lõpul
me seisatame vaikses leinas
ja hardas tänus
Su hoole, armastuse eest
Me lohutuseks teadmine
et nüüd on Sulle valla
kõik uksed Taevaisa
helges kojas

Harri ja Maimo
Rolli ja Siine (Eestis)
Alar ja Valve
Mehis
Teeli (Eestis)

Head sõpra

RICHARD KIVILO't

mälestavad leinas

ENDEL RUBERG perekonnaga
JOHANNES LINAMÄE abikaasaga

Issand surres jätan maha
Sinu hooleks isamaa

Lugupeetud auliiget ja lektorit

ARVID VILMS'i

mälestab

TORONTO EESTI AIANDUSKLUBI

Armast sõpra

ARVID VILMS'i

mälestavad leinas

ABEL ja EVA

Armast

ALMA KUKK'e

mälestavad

LYDIA ja LEMBIT KOLK

Armast

ALMA KUKK'e

mälestavad kurbuses

MARE ja ROLAND LAAN

KIRIKUD

EESTI EV.-LUTERI USU PEETRI KOGUDUS TORONTOS
817 Mt. Pleasant Rd., Toronto
M4P 2L1. Kiriku tel. 483-5847
Õp. Oskar Puhm
84 Dinnick Cres., Toronto
M4N 1L8, tel. 483-4103

Pühapäeval, 26. juulil kell 11 hommikul JUMALATEENISTUS. Teenib Usuteadusliku Instituudi õpilane Tiit Tralla.

VALIJUMALATEENISTUS Simcoe ääres pühap., 2. aug. kell 11 homm. pr. Friedelli Holmbergi suvitusalal. Sõita Oro teega nr. 5. Teenib õp. O. Puhm.

Samal pühap., 2. aug. JUMALATEENISTUS Peetri kirikus kell 11 homm. Teenib Usut. Inst. õpilane Alfred Roost.

ÕPETAJA KÕNETUNNID: teisipäeviti ja neljapäeviti kell 6—8 õhtul. Muul ajal kokkuleppel.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS
Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd., Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417.
kantseleis, telefon 921-9417.

JUMALATEENISTUSED on pühap., 26. juulil ja 9. augustil kell 5 p.l.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill, Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

Laup., 25. juulil kell 7.30 õ. VABAÕHU - JUMALATEENISTUS Jaan Sepp'a suvilas Collingwoodis. E. Saraoja ja A. Laur. Duett — Ingrid ja Evert Söderholm.

Pühap., 26. juulil kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb Allan Laur. Lauluettekandeid.

Teisip., 28. juulil kell 7 õ. PALVE-ÕHTU.

30. juulist 3. augustini VAIMULIK KONVERENTS MUSKOKAS E. Viigi talus. AVAJUMALATEENISTUS 30. juulil kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS igal päeval kell 10.30 homm. ja kell 7 õ. Laup., ja pühap., keskpäevased JUMALATEENISTUSED kell 3. Lõpp-jumalateenistus 3. aug. kell 10.30 homm. Külaliskõnelejad: E. Kiil, E. Molin ja V. Goodmann. Laulu- ja muusikaettekandeid.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühapäeval, 26. juunil jumalateenistus Jõekääru lasekodus kell 11 hommikul.

Pühap., 26. juulil JUMALATEENISTUS linna kirikus kell 6 õ.

Pühap., 2. aug. jääb jumalateenistus ära.

Pühap., 9. aug. JUMALATEENISTUS kell 6 õ.. Teenib USUTEATUSE INSTITUUDI lõpetaja Albert Roost.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisip. ja neljap. 6—8 kiriku käärkambris.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488.
VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 26. juulil kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõneleb K. Raid. Vokaalkvartett.

Kell 6 õhtul KUULUTUSKOOSOLEK.

1.—3. augustini vaimulik telklaager Kiviojal.

IRIKUD

TI EV.-LUTERI USU
KOGUDUS TORONTOS
t. Pleasant Rd., Toronto
L1. Kiriku tel. 483-5847
Õp. Oskar Puhm
Dinnick Cres., Toronto
N 1L8, tel. 483-4103

äeval, 26. juulil kell 11
il JUMALATEENISTUS.
Usuteadusliku Instituudi
Tiit Tralla.
UMALATEENISTUS Sim-
es pühap., 2. aug. kell 11
or. Friedelli Holmbergi su-
Sõita Oro teega nr. 5.
p. O. Puhm.
pühap., 2. aug. JUMALA-
TUS Peetri kirikus kell 11
Teenib Usut. Inst. õpilane
oost.

AJA KÕNETUNNID: teisi-
a neljapäeviti kell 6—8 õh-
l ajal kokkuleppel.

NTO KOLMAINU EESTI
-LUT. USU KOGUDUS
k: 619 Sherbourne St.,
to (Sherbourne'i allmaa
am on kiriku kõrval).
etaja O. Gnadenteich
12 Fallingbrook Rd.,
Scarborough, Ont.
fon 698-7977 või 766-7853
tseleis, telefon 921-9417.
eis, telefon 921-9417.

ALATEENISTUSED on pü-
juulil ja 9. augustil kell 5

TORONTO EESTI
ANGEELNE KOGUDUS
Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja Allan Laur,
rk Ave., Unit 50 Thornhill,
L3T 4P4. Tel. 889-8173.

., 25. juulil kell 7.30 õ. VA-
U - JUMALATEENISTUS
epp'a suvilas Collingwoodis.
aoja ja A. Laur. Duett —
ja Evert Söderholm.
p., 26. juulil kell 2 p.l. JU-
TEENISTUS. Kõneleb Allan
Lauluettekandeid.
p., 28. juulil kell 7 õ. PAL-
TU.
uulist 3. augustini VAIMU-
ONVERENTS MUSKOKAS
gi talus. AVAJUMALATEE-
S 30. juulil kell 2 p.l. JUMA-
ENISTUS igal päeval kell
omm. ja kell 7 õ. Laup., ja
, keskpäevased JUMALA-
ISTUSED kell 3. Lõpp-juma-
stus 3. aug. kell 10.30 homm.
kõnelejad: E. Kiil, E. Mo-
V. Goodmann. Laulu- ja muu-
ekandeid.

EELK TORONTO
A ANDRESE KOGUDUS
rltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
l. 656-5248, kirik 923-5172

apäeval, 26. juunil jumala-
us Jõekääru lasekodus kell
mikul.
ap., 26. juulil JUMALATEE-
S linna kirikus kell 6 õ.
ap., 2. aug. jääb jumalatee-
ära.
ap., 9. aug. JUMALATEE-
S kell 6 õ. Teenib USUTEA-
INSTITUUDI lõpetaja Albert

TAJA KÕNETUNNID teisip.
ap. 6—8 kiriku käärkambris.

ONTO EESTI BAPTISTI
KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Lowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488.
ABADUSE KUULUTUSE"
saated igal pühapäeval kell
3 p.l. WHLD 1270 kc.,

ap., 26. juulil kell 11 homm.
LATEENISTUS. Kõneleb K.
Vokaalkvartett.
6 õhtul KUULUTUSKOOS-

augustini vaimulik telklaa-
viojal.

Armast

ERIKA AASMA't

mälestavad leinas

R. TALVE abikaasaga
K. REISSAAR abikaasaga

Minu siiras ja südamlik tänu EKN-le, ettevõte Roth-Stern presidendile ja teenistujatele ning sõpradele, kes nii hulgaliselt minu armsa abikaasa

AGNES HILDEGARDI

puusärkipanekust ja matusetalitusest nii rohkearvuliselt osa võtsid ja tema viimset teekonda pärgade ja rohkete lilledega kaunistasid. Suur tänu Vana Andrese kiriku õpetaja Andres Taulile, eriline tänu sopran Õnne Laikvele ja dr. Roman Toile ilusa leinamuusika eest. Siiram tänu A. Sumbergile ja H. Kivile järelhüüete eest. Sellega kergendati minu rasket leina.

Leinaja abikaasa AUGUST KALA

Südamlik tänu kõigile sugulastele ja sõpradele, kes meie armsa ja kalli ema, vanaema ja vanavanaema

ALMA KUKK'e

matusest osa võtsid, kaastunnet avaldasid, tema kirstupaneku talitusel rohkete lilledega austust avaldasid ja teda viimsele teekonnale saatsid.

Eriline tänu praost O. Puhmile, sopran Onne Laikve'le, Pensionäride Klubi esindajale pr. E. Loosbergile ja hr. A. Sepale.

TÜTRED

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA
Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.
M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director
733 Mount Pleasant Rd.
(lõunapool Eglintoni)
Helistada tel. 489-8811 ● 489-8992

Arvid Vilms surnud

Toronto lähedal asuvas Oakville linnas suri agronoom Arvid Vilms. Ta haigestus äkki ja saadeti Sherwood aiaäri poolt Oakville haiglasse, kus ta 16. juulil suri südamenõrkusse. Lahkunu on sündinud 27. juunil 1906 Viljandimaal. Ta oli siinses ühiskonnas tuntud kunstisõbrana, kelle haruldane eksliibriste kogu on üks Kanada suurimaid ja väärtuslikemaid.

Peetri koguduse teadaanne

Peetri koguduse vabaõhu jumalateenistus toimub pr. Friedelli Holmbergi suvitusalal pühapäeval, 2. augustil kell 11 homm. Teenib õp. O. Puhm.

Suvila juurde sõitmiseks kasutada Oro teed nr. 5.

Auhind luulevõistlusel

Cincinnatis (Ohios) elunev Helle Ajango võttis osa Sacramentos, Californias korraldatud luulevõistlusest, kus ta võitis teise koha. Luulevõistlus oli korraldatud sealse luuleajakirja „World of Poetry" poolt, millest osavõtjaid oli arvukalt üle kogu Ameerika. Helle Ajango luuletus autasustati rahalise auhinnaga $200. Luuletus ise oli eestiaineline, pealkirjaga „A Revenant in Estonia" („Kodukäija Eestis"), koosnedes viieosalisest luuletsüklist.

Helle Ajango on avaldanud ka varemalt luuletusi inglise keeles, millest mitmed on ilmunud ameerika luuleajakirjades.

Uudisena Helle Ajangol on praegu käsil eestikeelse luulekogu koostamine, mis sisaldab suures osas uuemat luulet, kuid ka varasemaid luuletusi, millistest mõned on ilmunud „Tulimullas".

wintario

16. juulil toimunud Wintario loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud pileteile nr. 089432, $25.000 võitsid piletid nr-d 629306, 495754, 311909 ja 052688, $1000 — 40204, $100 — 9860, $10 — 406 ja tasuta piletiraamatu numbrid 44.

Paljud eestlased majaomanikud ei tea,
et teen igasuguseid raud- ja puuaedu kruntide ümber.
B. RISTIMÄGI, tel. 759-6424

Balti „holocaust" Kongressis

Eriline tähelepanu Balti riikides 40. aastat tagasi toimunud massküüditamisele

NEW YORK (VES) — Balti päevad USA Kongressis, millega iga aasta esile tuuakse Eesti, Läti ja Leedu vägivaldset vallutamist N. Liilu poolt juunikuu keskel, leidsid tänavu rahvaesindajate poolt erilist tähelepanu küüditamise 40. aastapäeva tõttu. Juba 11. juunil oli Kongressis enam kui 30 sõnavõtjat ja poolehoiuavaldused Balti riikidele ning protestid N. Liidu vägivalla vastu kestsid kuni kuu lõpuni. Poolesaja sõnavõtja hulgas olid Senati välissuhete komitee esimees Charles H. Persy, Esindajatekoja välisasjade komitee esimees Clement J. Zablocki ja Euroopa Julgeoleku ja Koostöö Komisjoni esimees Dante B. Fascell. Tõsteti esile Eesti Rahvuskomiteed, Ühendatud Balti-Ameerika Komiteed ja läti ning leedu esindusorganisatsioone.

Esindajatekojas oli Pennsylvania delegaat Charles F. Dougherty endale reserveerinud terve tunni kõneajaks, mida ta jagas ka teistega, enne ise andes ülevaate sündmustest Balti riikides ja balti gruppide USA kesksetes organisatsioonides. Massachusettsi delegaat Brian J. Donnelly rõhutas, et USA Kongressil on tõeline mure Balti riikide patriootide saatuse pärast.

Kalifornia delegaat Robert K. Dornan esitas ülevaate Balti riikide kohta alates 1920. a. kui Lenin sõlmis rahulepingu, mida ta ei kavatsenudki pidada.

Rahvasaadik esitas lõpuks andmed Balti riikide esinduste kohta USA-s, märkides ära ka E.V. Peakonsulaadi aadressi New Yorgis.

Eesti ja teiste ikestatud rahvaste kauaaegne sõber, Chicago delegaat Frank Annunzio esitas ja paigutas Kongressi Protokolli üksikasjalised andmed KGB vanglate ja vangilaagrite kohta Eestis, Lätis ja Leedus, tuues ette okupantide terrorivõtteid Balti riikides.

Edward J. Derwinski, teine teeneline Balti riikide õiguste kaitsja Illinoisist, esitas andmeid poliitilisest ning usulisest tagakiusamisest Eestis, Lätis ja Leedus, majanduslikust väljakurnamisest, maa pärislaenike väljaviimisest ja võõraste, eriti venelaste sissetoomisest, põhiliste inimõiguste rikkumisest jne.

New Jersey delegaat James J. Howard, kellega ERKÜ esimees Juhan Simonson peab iga nädal kontakti, esitas Kongressi Protokolli võtmiseks ameerika ajakirjaniku Willise artikli „Vaprat Jürit mälestades."

Florida delegaat Dante B.Fascell tõi oma pikemas ettekandes Balti riikide olukorrast ette ka prof. Jüri Kuke märtrisurma, Mart Nikluse, Vello Kalepi ja Tiit Madissoni mõistmise pikaks ajaks orjalaagrisse.

Esmakordselt tarvitati Kongressis ja võeti Kongressi Protokolli nimetus „Baltic Holocaust" (Balti tapatalgud), mida seni on juudid tarvitanud natside poolt 2. maailmasõja ajal Euroopas korraldatud juutide hävitamise kohta.

Nüüd võttis selle nimetuse massimõrva kohta Baltikumis tarvitusele Esindajatekoja liige Buffalost Henry J. Newak,

samuti tarvitas „holocausti" Balti riikide sündmuste osas Arkansase-delegaat John P. Hammerschmidt oma pikas ning üksikasjalises ülevaates küüditamistest.

Eestlanna lõpetas edukalt USA lennuväe akadeemia

Sai esimese auhinna elektroonika insenerina

Teist aastat on USA lennuväe akadeemia lõpetajate seas ka naised, tänavu 27. mail lõpetanud 850 kadetist 65. Viimaste seas oli ka eestlanna Silvi A. Kiisk, kes lõpetas akadeemia 2. leitnandina ja elektri ning elektroonika insenerina. Teinud läbi kõik treeningualad võrdselt meestega, õppis ta lenduriks ja langevarjuriks.

Lõpetamispäeval abiellus ta kaaslõpetaja Anton Steigerwaldiga Denverist. Mõlemad määrati teenistusse lennuväe baasi Rome linna, N.Y. kus

2. leitn. Silvi Steigerwald-Kiisk alustab tööd elektri- ja elektroonika insenerina.

Just lõpetamise eel saavutas kadett (CIC) Silvi A. Kiisk kesklääne ja seda piiravate osariikide 40 kolledzhi ja ülikooli vahelisel võistlusel Oklahoma Citys tema poolt kirjutatud töö, kõne ja liikumise „A Simple Digital Voice Recognition System'i" eest, mille korraldajaks on „Institute of Electrical Electronic and Engineer, Inc". kõrgeima, I auhinna. Tegemist on „Fritzu" nimelisele robotile hääle-süsteemi lisandamisega elektriinseneride projektina. „Fritz" sai Silvi A. Kiiski poolt teostatud projektina vastavad elektroonilised eri seadmed, mis võimaldavad tal kuulda häält ja antud korraldusi neid analüüsides oma kompuuterilises ajus.

Saadud auhind oli nii oluline, et selle üleandmiseks lendas kohale kõrgeim ülemus, kindral. Auhinnaks oli peale eridiplomi nägus lauakell ühes vastava graveeringuga plaadil.

See märkis, et auhinna saaja on parim akadeemia elektri ja elektroonika inseneride osakonna lõpetaja.

Silvi A. Steigerwald Kiisk on esimene eestlannast Colorado Springsis asuva akadeemia lõpetanud ohvitser USA lennuväe koosseisus. Ta on Karin ja Allan Kiiski tütar.

Kiiskid asusid hiljuti Alexandriast, Virginias, elama Redlandi, Kalifornias. Nende tütre lennuväe akadeema lõpetamise puhul kirjutas sellest „Daily Redlands Facts" ühes Silvi fotoga. Auhinna saamisel tõi sellest kirjutuse suure fotoga Silvi Kiiskist 24. aprillil „The Falcon Flyer". (VES)

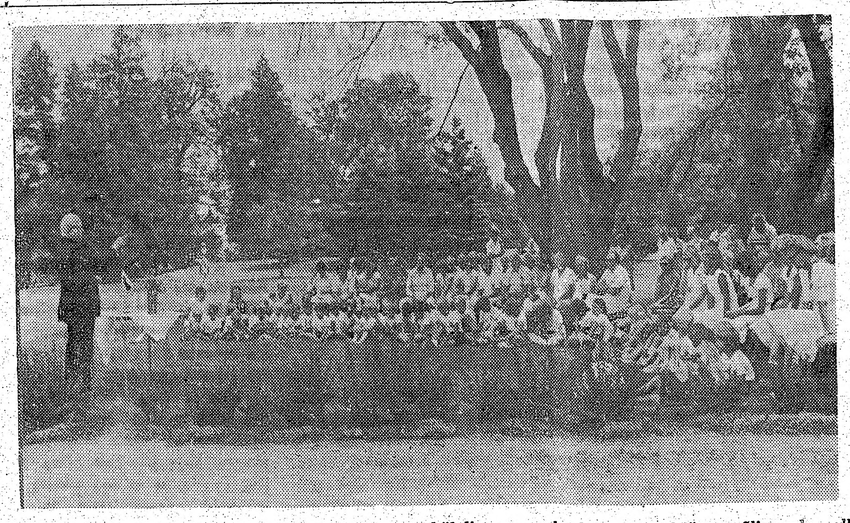

Arvukas noorte, kasvatajate ja lastevanemate ning külaliste pere kuulamas Jõekääru põlispuude all praost E. Lepiku vaimulikku kõnet. Foto: J. Säägi

Hans Lupp 60

Hans Lupp sündis 25. juulil 1921 Viljandimaal Vana-Tänassilma vallas. Noorusaja kodukohaks kujunes aga meie pealinn. 1940. a. kevadel lõpetab ta Tallinna Tehnikumi ja kohe asub oma õpinguid jätkama Tehnika Ülikoolis. Sõja olukord katkestab õpingud, mida ta aastaid hiljem jätkab Rootsis.

Valgusrikas juulikuu on saanud oma nime Julius Caesari kalendrireformi meenutamiseks. See päikesekiillasus sümboliseerib ka Hans Luppi elukäiku.

Juba koolinoorena on ta tegevuses noorkotkaste Tallinna Põhja Maleva ratsaüksustes. Küpse noormehena Rootsis, Borås is 1945. a. organiseerib ta Eesti Seltsi ja Ev. Luteriusu kogudust ning lööb aktiivselt kaasa ka Rahvusfondi üritusis.

1952. a. saabub Hans Lupp Torontosse. 1953. a. valitakse ta Toronto Eesti Seltsi esimeheks, misugust ametkohta ta täidab kolm aastat. 1954. a. valitakse ta Rahvusliku Välisvõitluse Nõukogu (praegune Eestlaste Kesknõukogu) koosseisu. Sellesse Kanada eestlaste keskorganisatsiooni on ta valitud pidevalt. Ta on olnud selle esimeheks ja praegu on ta abiesimeheks ja aktsiooni-komisjoni esimeheks. 1956. a. valitakse ta Toronto Eesti koolide komitee esimeheks, kuhu ta korduvalt on tagasivalitud kuni siiani. Ta on üks Eesti Sihtkapital Kanadas asutajaid 1974 ja selle esimene esimees, pidevalt tagasivalituna kuni siiani. 1972. a. ta valiti Ülemaailmsete Eesti Päevade peakomitee abiesimeheks. Viiks pikale kõikide nende organisatsioonide loetelu, kus ta juhtivalt tegev on olnud.

Kutsealaliselt töötab juba üle 20 aasta ühes konsulteerivas insenerifirmas tööstusliku projektide kavandamise ja ehitusosakonna juhatajana.

Ta on pälvinud oma põhjalikkusega kaas-kolleegide täieliku tunnustuse ja lugupidamise.

Hans Luppile omast töövõimet ja tegevusepüsivust evivad väga vähesed. Juba Rootsi pääsnuna 1945. a. alates näeme ja kuuleme teda tegutsemas rahvuslikul tööpõllul. Seega võib tähistada ka oma ühiskondliku tegevuse 35. a. juubelit. See pidev ja lakkamata tegevus on kulgenud kuni siiani tõusval joonel. EKN, ESK ja koolikomisjoni juhtiva isikuna ta on nende organisatsioonide tegevust juhtinud ja kavandanud kaugelenägeliku pilguga, praktilise vaistuga ja suure kohusetundega meie rahvuslike eesmärkide huvides.

Oma väljendusis alati asjalik ja korrektne ning ka kõige raskemate ja ristlevate päevaprobleemide arutlemisel suudab ta säilitada enesevalitsemise ja väärikuse. Nii ta ongi kujunenud üheks otsitumaks organisatsioonide koosolekute juhatajaks. Kirjalikes aruandlusis ja eriti majanduslikus sektoris ta kasutab äärmist täpsust, loogilist selgust ja mitmepoolset kontrollitavust.

Meie organisatsioonide juhtivate inimeste tegelik panus jääb sageli laiemale avalikkusele nähtamatuks. Seda ajaliselt pikka pingelist ja koormavat kodust eemalolekut koosolekuil ja paratamatuil tööülesandeil teab kõige täielikumalt ja talub ka seda mõistvalt ta abikaasa Eha.

Mitteolulise eraldamine olulisusest on üks kõige hinnatavamaid omadusi ühe avaliku elu tegelase juures. Hans Luppil on olnud mitte ainult õnne, vaid ka oskust seda omadust rakendada efektiivselt meie rahvusliku elu ja tegevuse põllul. Ta on üldhuvid alati asetanud kõrgemale isiklikest huvidest.

Armas Hans! Sinu rohkearvuline aatekaaslaste pere tervitab ja õnnitleb Sind ning soovib sulle jätkuvat indu ja jõudu meie rahvuslike eesmärkide poole pürgimisel.

Ilmar Heinsoo

Peter Paul Lüdig 75

Buffalos tähistas 9. juulil 75 sünnipäeva tuntud muusikamees, end. Estonia teatri dirigent ja õigusteadlane Peter Paul Lüdig. Põlvenedes hästituntud eesti muusikalisest perekonnast, kus isa Mihkel Lüdig oli helilooja ja ema, lauljatar Matilde Lüdig-Sinkel, sai juubilarile määravaks eluteel isakodus valitsev õhkkond, kus liikus tolleaegseid muusikakuulsusi. Eriti emal olnud suur mõju Peetrile, mis juubilarile juba lapsena tõid lähedasiks Schuberti, Brahmsi, Wolfi jt.

Kooliteed alustas P.P.L. Peterburis, kus vanemad siis elasid, lõpetas aga Tallinna Linna Poeglaste Gümnaasiumi. Järgnesid Tartu Ülikooli lõpetamine õigusteadlasena ja Tallinna Konservatooriumi lõpetamine pianistina ja dirigendina. Valinud elukutseks muusikalise ala, täiendas ta end Viini ja Berliini kõrgemais muusika õppeasutusis riigivanema K. Pätsi stipendiaadina. Seejärele kutsuti ta Estonia ooperi kontsertmeistriks, kust varsti avansseerus dirigendiks.

Klaverikunstnikuna esines ta Estonia sümfooniakontsertidel, Riigi Ringhäälingus, Helsingis, Riias j.m. Estonias oli ta lähedases koostöös prof. J. Aaviku ja R. Kulliga. Estonia kontsertsaalis kuuldi teda välismaalasist helikunstnike klaverisaatjana, kellena ta oli otsitumaid.

Asunud 1944 põgenikuteedele, esines ta Saksamaal klaverikontsertidega ja solistina, saatis kunstnikke nende kontsertmatkadel eestlaste laagritesse, oli juhtivalt tegev Geislingeni E. Teatris, kus tema taktikepi all läksid ja ringreise teostasid „Mariza", „Victoria ja ta husaar" ja „Havai lill".

Emigreerunud USA-sse tegutses ta siin era-pedagoogina, oli kolledzhites õppejõuks, organistiks ja koorijuhiks ameerika kirikuis jne. Ta juhatas ka Buffalo Eesti Segakoori, oli Buffalo eesti kog. organistiks, juhatas ühel ameerika laulupäeval 1500-liikmelist meeskoori, oli kaastegev laulupäevade korraldamisel, juhatas N.Y. Eesti Meeskoori, missugusest tööst loobus kauge elukoha tõttu. Elades Torontos lähedal, on ta aktiivselt kaasa löönud sealses muusikaelus, organiseerides muusikalisi lavastusi. Akadeemiliselt kuulub juubilar Korporatsioon Fraternitas Estica vilistlasperre. Ületades 75. elukünnise, on juubilar endiselt kaasalöös ja eesti muusikakultuuri viljelemisel.

Usulised veendumused viisid vanglasse

Zürichist teatatakse: N. Liidu asutised lasksid vanglast välja metodisti usu pärast tagakiusatud Herbert Murru pärast seda kui ta oli täielikult ära kandnud temale mõistetud 1 aasta pikkuse vangistuskaristuse.

Herbert Murd, 26 aastat vana, arreteeriti 11. märtsil 1980. a. Tartus ja mõisteti Pärnus peetud protsessil aastaks vangi „hulkurielu" pärast.

Herbert Murd ei olnud tegelikult hulkur, vaid õppis Tallinnas konservatooriumis ja vabal ajal tegutses metodisti usu alal. Ta heideti konservatooriumist välja.

Internatsionaalne kristliku informatsiooni agentuur, kes hankis informatsiooni Herbert Murru loo kohta, märgib, et temal ei ole korda läinud selgitada, kas Herbert Murd paigutati ka dissidentide jaoks varutud vaimuhaiglasse, või kas teda sunniti oma usust loobuma, mis on nõukogude praktikas tavaline nähe, rõhutab agentuur.

Kuulutamine
„VABA EESTLASES"
täidab oma eesmärgi!

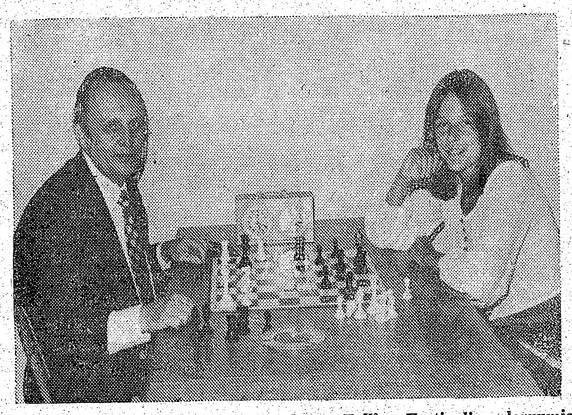

Eesti naismaletajate kõrget taset koges Tallinn Festivali maleruumis mängude korraldaja Lembit Joselin, kui ruumi tuli hiljuti kodumaalt välja pääsenud Marina Runnige ja võitis Toronto eestlaste tuntud maletaja. Foto: Vaba Eestlane

Eesti edukad naismaletajad

Paul Keres tõi kaasa Eestis üldise malehuvi. Kuigi see sai laialdaseks harrastuseks, oli see ikkagi peamiselt meeste ala. Alles viimastel aastakümnetel on eesti naismaletajad üha enam silma paistnud ja tähelepanu leidnud.

Naised maletajaina, kes võtavad osa võistlusmalest, hakkas edenema 1940-ndate alul. 1945. a. oli vaid kaks naist, kes julgesid malelaua taha istuda, et parima Eesti naismaletaja tiitlit selgitada.

Eesti naiste maleliikumisele panid aluse Maria Orav ja Salme Rootare. 1948. a. toimusid Eestis meistrivõistlused naistele juba omaette turniiri kujul. Ja need kaks naist jäidki eesti tippmaletajaiks aastateks, kuigi nooremaid tuli peale.

Salme Rootare oli 15. korda Eesti esimaletajaks.

Esmakordselt 1945. a. ja viimati 1972. Kuigi selleks ajaks oli kerkinud uusi maletajaid, lahkus S. Rootare malest omamoodi võitmatuna. Kui ta 1977. a. Paul Kerese mälestusfestivalil individuaalturniiril kaasa mängis, jagas ta jällegi esikohta. S. Rootare viis eesti naismaletajate hea nime ka rahvusvahelisele pinnale, temast sai Eesti esimene rahvusvaheline meister. Ta parimad saavutused jäid 1950-ndate aastate teisele poolele. 1955. a. jagas ta N. Liidu esivõistlustel 2.—4. kohta. 1957. a. sai ta samadel võistlustel pronksmedali, siis andis see talle õiguse kaasa mängida naiste maailmameistri taotlejate turniiril.

1959. a. selgitasid 15 maailma parimat pretendenti, kellest esimeseks tuli venelanna K. Zvorõkina, kes sai õiguse maailmameistriga mängimiseks. S. Rootare jagas sel turniiril 4.—5. kohta idasakslanna E. Keller-Hermanniga. See turniir kinnitas S. Rootare kuulumist maailma tippmaletajate hulka.

Siis tuli nooruke tütarlaps Abjast, kes koolitundide ajal pingi all uuris salamisi maleseise.

1957. a. jäi 15-aastane debütant Eesti meistrivõistlustel viiendaks. Maaja Ranniku avas uue peatüki eesti naismale ajaloos.

Eesti meistriks tuli ta esimest korda 1961. a. Kuid Maaja Ranniku enese tunnistust mööda ei tundnud ta end siiski päris õige tiitli omajana, kuna osavõtjate hulgas polnud S. Rootaret. Järgmisel aastal, kui S. Rootare kaasa võistles, jäigi Maaja teisele kohale 2,5 punktilise vahemaaga.

M. Ranniku aastaks oli 1963. Eesti esivõistlustel Viljandis võitis ta kõiki oma vastaseid, mis on seni jäänud ainulaadseks.

Siis ta võitis N. Liidu rahvaste III spartakiaadil esikoha omal laual, järgnes uus esikoht N. Liidu esivõistluste poolfinaalis ja esikoha jagamine Bakuus toimunud N. Liidu esivõistlustel.

1964. a. sai M. Ranniku N. Liidu meistri kuldmedali ja sellega oli tee ka avatud maailmameistri-tiitlipretendentide turniirile, kus ta saavutas kuuenda koha. Järgnes üks võit teisele, langedes 1966. a. N. Liidu esivõistlustel kümnendale kohale. Kuid 1968. a. on ta jälle N. Liidu kolmas ja nii on ta jätkanud oma maletajakarjääri vahelduva eduga kuni tänaseni.

Maaja Ranniku järel tuleb tähelepanu fookusse Mari Sammul. Ja ühel aastal on N. Liidu esivõistlusel kõik kolm naismaletajat finaalis. Esineti hästi, M. Ranniku jaoks 1.—2. kohta M. Sammul oli neljas-viies ja Salme Rootare kaheksas-üheksas. See oli enneolematu saavutus eesti naismales.

Sellest ajast peale on M. Sammul nende hulgas, keda võib leida malevõistluste tabelitipust. 1974. ja 1975. a. võitis ta Tshehhoslovakkias peetud sotsialismimaade maasportlaste turniirid.

1971. a. saavutas Tallinna Malekooli kasvandik Tatjana Fomina N. Liidu noortemeistri tiitli.

Temal oli edukaid võistlusi Itaalias ja Hollandis, kus ta jagas paremaid kohti.

Maaja Rannikul, ebaõnnestusid mitmel aastal võistlused, kuid 1979. a., pärast 15-aastast vaheaega, pääsis ta jällegi tsoonidevahelisele turniirile, kus Hispaanias peetud võistlustel ta sai 17-st võimalikust 9 punkti ja kaheksanda koha.

Eesti naised on aga ka meestega peetud võistlustel näidanud oma tublidust. 1972. aastal, võttes osa Tallinna meeste meistrivõistlustest, jagas Maaja Ranniku esikohta E. Ükstiga, jättes seljataha mitmed Eesti nimekad malemehed.

Kuid nende tippmängijate kõrval, on teisi, kes on malesporti edasi viinud nagu Eevi Iljazovo-Naelting ja Urve Kure. Samuti terve rida noori nagu Leili Pärnpuu, Heda Kruusiauk, Ulle Talas, Tiina Limberg, Dhea Teder ja teised, kes õpivad Tallinna Malekoolis.

SPORT

Spordimärkmeid

Ostravas, Tshehhoslovakkias peetud suurtel rahvusvahelistel kergejõustikuvõistlustel oli mitmeid kõrgeklassilisi tulemusi. Üheks parimaks tulemuseks oli Jarmila Kratochvilova 22,07 sek. 200 m jooksus, sellest uuest Tshehhoslovakkia rekordist on maailmas kiiremad olnud ainult kolm jooksjat: Marita Koch 21,71, Evelyn Ashford 21.83 ja Bärbel Wöckel 22,01. 100 m jooksus oli esimene B. Wöckel 11,27, teiseks jäi maailmarekordiomanik M. Göhr 11,37, neljandaks kanadalanna Angela Taylor 11,32. Kuulitõukes olid parimad Helena Fibingerova 20.77 ja idasakslane Mathias Schmidt 20.55, teivashüppes poolakas Mariusz Klimczyk 5.50.

Teisel võistluspäeval hüppas ameeriklane Willie Banks kolmikut 17.31, korrates tänavust tippmarki, teiseks jäi venelane Vassili Gritshthenkov 17.24, mis on kõigi aegade 7.-8. tulemus maailmas. Odaviskes saavutas idasakslane Karl Heller 88.80, teiseks jäi lätlane Danis Kula 84.84-ga. Naiste kettaheites saavutas rumeenlanna Florenta Craciunescu-Tacu uue Rumeenia rekordi 68.98 ja tõusis maailma kõigi aegade edetabelis kuuendale kohale. Kuulitõukes oli 20.86-ga parim Helena Fibingerova, meeste kettaheites Wolfgang Schmidt 66.52 ja teivashüppes poolakas Mariusz Klimczyk 5.50.

★

Leipzigis peetud võistlustel sai kolmandana naiskõrgushüppajaist 1.95-st üle idasakslanna Andrea Reichstein. Samal võistlusel Roland Steuk heitis vasarat 75.74 ja Petra Sziegaud heitis ketast 64.04.

Maailmarekordid ei loe!

Hiljuti tegi ameeriklane Ben Plucknett kettaheites kaks maailmarekordi, maikuul heitis ta 71.20 ja juuli esimesel nädalal Stokholmis 72.34. Internatsionaalne Amatöör Atleetide Föderatsioon (IAAF) võttis temalt need tiitlid ja keelustas tal tulevikus võistlemise, kuna ta oli võtnud anabolic steroid nimelist droogi. See avastus tehti Christchurchis, Uus-Meremaal peetud Pacific Conference Games puhul.

Sama saatus sai osaks ka austraallasele kuulitõukajale Gael Mulhallile, ka tema oli kasutanud jõuduandvat ravimit.

Nüüd kui Plucknett'i kaks maailmarekordi on tühistatud, jääb kettaheite maailmarekord endiselt idasakslasele Wolfgang Schmidtile, mis saavutatud 1978.

IAAF otsus jääb sportlase kohta alatiseks. Teised sportlased, kelle võistlusload tühistatakse 18 kuuks, saavad uuesti tagasi tulla pärast diskvalifitseerimist.

Potsdamis peetud kergejõustikuvõistlustel tõukas tänavu esmakordselt kuuli maailmarekordimees Udo Beyer, kes saavutas 21.13, olles sellega esimene Euroopas.

☆

Sofias peeti Bulgaaria kergejõustiku võistlused. Vasaraheites saavutas Emanuil Djulgerov 75.84, teivashüppes Atanas Tarev 5.51, kõrgushüppes Valentin Getov 2.21 ja Antoanete Tadorova odavise 69.66 — kõik on uued Bulgaaria rekordid.

ILMUS — 1978. a. kauneim eestikeelne luuletuskogu

Ivar Ivask

„ELUKOGU"

I. Ivask püsib oma luules tugevate sidemetega Lõuna-Eesti vanemate sünnimullas. Tema nägemuslik luule Soomest, selle shamanlikust soome-ugrilisest tundest ja müstikast, aga ka oma ümbruskonnast mujal maailmas on tunderikas ja tähelepanuerk. Elukogusse on valitud paremik ta varem ilmunud kogudest.

320 lk. Hind $10.00 — saatekulu 50 centi

SAADAVAL „VABA EESTLASE" TALITUSES

ILMUS TEINE TRÜKK INGLISKEELSEST KOKARAAMATUST

„Cooking Estonian Style"

Hilja Treumuth ja Viivi Piirisild

430 retsepti ☆ Hind koos saatekuluga Can. $ 13.—

Tellimisi võtab vastu „Vaba Eestlase" talitus. Raamatud saadetakse välja Los Angelesist.

ILMUS

ARVO MÄGI

EESTI RAHVA AJARAAMAT

Eesti Päevalehe kirjastus Stokholmis 1979. 256 lk.

Kaas, 20 illustratsiooni ja lay-out Otto Pajult, 17 kaarti Eesti ajaloo eriaegadest autori visandite järgi joonistanud Vello Kallas.

Raamat sisaldab kroonika kujul (aasta-aastalt) eesti rahva ajalugu selle algusest tänapäevani koos tähtsamate sündmustega maailma ajaloost, eriti seikadest, mis on mõjustanud eesti ajalugu. Teos kirjeldab eesti rahva ajaloo põhijooni, sündmuste esitamise kõrval kommenteerib autor olukordi, teeb järeldusi ja oletusi. Eriti sobiv noortele kinketeoseks.

Hind $26.— pluss $1.00 saatekulu

MÜÜGIL VABA EESTLASE TALITUSES

ILMUS

EDUARD RÜGA, graafik ja maalija

Toimetanud ENDEL KÕKS, ERIC PEHAP ja ARNO VIHALEMM

Monograafia „Pallase" kunstikooli lõpetanud kunstnik Eduard Rüga õpinguist ja tööst, kelle elutöö vaatluse kõrval tuuakse esile ka kunstikool „Pallas" õppeasutusena ja eesti kunstnike ettevalmistajana. Raamat on kerge ja huvitav lugeda ka lailemale lugejaskonnale.

Hind $10.00 (postiga tellimisel lisada 50c)

SAADAVAL VABA EESTLASE TALITUSES

Eestlase elamused Iraanis

Kummaline hommikumaa

4.

Maharam kordub igal kevadel. Neil päevil jääb valitsus kogu politseiaparatuuriga vaid jõuetuks korrapidajaks, kuna maharami kandjaks on kogu Pärsia mõõtmatus usus oheldamatu hing. Juba päevi varem võib märgata midagi nagu liikumas, pakitsemas. Linnaelanikud, kes pole muhameedlased, lähevad neil päevil mägedesse varjule või barrikadeerivad oma tube, eurooplaste majadesse asetatakse politseiposte, ning üldse keelatakse eurooplasil tänavale ilmumine.

MUST MASS HAKKAB LIIKUMA

Maharami alguspäeval kella kuueks p.l. koguneb kõikjale tänavaile inimesi, kes palja jalu liigutavad ühes suunas. Mehed on riietunud mustisse õhukesest riidest pükstesse ja musta särki, mis tavaliselt selja paljaks jätab, pealagi on aetud habemenoaga paljaks. Käed on rinnal risti, ning küünarnuki kohale on seotud põlev latern. Ka naistel on sedra alusriided mustad. Sellise ühetoonilise musta massi liikumist võib näha kogu öö. Lauldakse, kust kuuldub katkendeid, nagu: „Seitsekümmend kaks kannatajat . . . vaene Abbas, raiuti su käed! Hussein! Ali!" Ohked segunevad nutu, joovastusega, aeg-ajalt võib püüda jälle raase, nagu vaesed naised; vaesed lapsed! Liikuv mass hommikul põlvitub moshees ja selle ümber, kummardub ajuti ning puudutab otsaesisega maad. Vali nutt muutub ühtlaseks kaebeks, kuna korraga nutab tuhandeid inimesi.

Teisel ja kolmandal päeval kordub sama, kuid hääled muutuvad metsikumaks, võib püüda ähvardusi teiste uskude arvel. Eriti vihased on hüüded muhameediusu sunniidisekti kohta, kus temale soovitakse hirmsamat hukatust. Shiisektile aga soovitakse eneseohverdust ning vannutakse kättemaksu seitsmekümne kahe hinge eest. „Kuidas julgesite raiuda Abbasi pea kõrves, ning kus on Husseini pea? Meie kas sureme, kuid leiame ta!" Säärased on vahetpidamatud hüüded ning kolmanda päeva õhtuks kogu linn muutub metsikuks möirgeks, naised ning väikesed lapsed kes rongkäigust osa ei võta, ronivad majade katustele, kisades kaasa niipalju kui keegi jaksab.

VERINE RONGKÄIK

Neljandal, viiendal ning kuuendal päeval kauplused ning riigiasutised suletakse, kuna keegi ei või millegagi peale leina teha tegemist. Rongkäigus liigutakse grupeerunult, grupp koosneb mõnestsajast inimesest, kes kooris hüüavad: Ali-Hussein! Ali-Hussein! lüües takti mõlema rusikaga vastu rinda, nii et hüüe „Hussein!" hoopide all muutub tumedaks põrinaks. Või jälle säärane grupp, kus igamees varutud ketinuudiga, mis koosneb 8—9 kuni 12 tolli pikkusest ühise käepideme külge seotud ketist. Jällegi hüüded „Ali-Hussein!" — kusjuures „Hussein!" sumbub kettide kõlinasse; kettidega lüüakse üle piha endale selga.

See grupp liikudes jätab endast verefee, kuna kett muudab pihapealse ja selja vereklombiks, millelt vahetpidamatult niriseb verd. Mööbub mustasse riietunud naisi, kandes pea kohal savist kausse veega, taamal mööbub jälle grupp, igal kaenlas lambanahk, täidetud veega, lauldes ise: kannatage, tuleme toome vett!

Rikkamad rongkäigust osa ei võta, nad leinavad kaasa rahaga, valmistades sööke rongkäijatele jne. Neil päevil ei varastata ega tehta kurja teisele, ollakse arvamisel, et siis käsi, mis varastab, kuivab ära.

Seitsmendal ning kaheksandal päeval hääled on muutunud juba kahinaks, rongkäik jaguneb nagu lugematuisse piltidesse. Eeslid kannavad korve, kuhu kuhjatud lapsi 9—13 aastani, neid saadab muinasaja riietuses ja relvastuses sõjaväesalk. Sõdurid peksavad lapsi nuutidega, lapsed karjuvad korvides verises puntras, naised ümberringi pea hullumeelseina uluvad. Teine säärane sõjaväesalk saadab kaheksat kaamelit, kes paarikaupa ühendatud kahe vahepuuga, igal vahepuul lamab inmkuju ärarauitud peaga. Kujud* on hästi järele aimatud, raiutud pea asemelt kaela kohalt nagu niriseks verd. Kujusid on neli, igaüks kujutab üht Muhamedi poega. Kolmas sõjaväesalk saadab kaameleid kallite vanavarakoormatega, kus leidub vaipu, kalliskive, kuldehteid, võrusid jne.

ÕUDNE KÜMNES PÄEV

Üheksanda päeva hommkul on märgata rahvast moshee suunas liikuvat, nüüd juba igaüks üksikult. Moshees nutetakse pärast lõunani, siis valgutakse grupeerimatult eluhooneisse. Kella neljast kuueni on surmavaikus, pärast kuut tulvub tänav jällegi inimesist, igaühel labidas või kirka seljas. Liigutakse vaikselt, kindla suunata, nagu otsides midagi. Sel ööl puudub iga hääl ja tuluke, liigutakse vaikivalt, otsivalt — kui märgatakse mõnd erinevat eset, kivi või puutükikest, puudutatakse seda, koputatakse selle kante labidaga, kirkaga ja liigutakse jälle edasi.

Kümnes päev on eelmisist õudseim. Hommikul ilmutakse tänavale grupeerunult, igal grupil — usu shii-sekt viib tuhandeid inimesi hauda.

Pärsia reformeerival keisril Riza shahh Pahlevil läks korda suurte raskustega keelata ära pidulikud leinarongkäigud, lubatuks jäi vaid nutta moshees. Säärasest muinasjutuliselt jubedaist piltidest on jäänud vaid mälestus neile, kes seda näinud.

Maharami-pidustuste põhjustajaks oli järgmine lugu:

Kui Muhamed suri, jäi temast järgi neli poega, Hassan, Hussein, Ali, Abbas — nende emad ja perekonnad moodustasid kokku seitsmekümnekaheliikmelise perekonna, kes prohveti järeltulijaina asendasid Muhamedi. Samal ajal aga tõusis Araabiast mees, kes tahtis Muhamedi kohale asuda — tema nimi oli Omar. Tema teguviis jaotas muhamediusu kahte leeri, Omari pooldajaid hakati nimetama sunniitideks. Muhamedi järeltulijaile truuksjäänuid aga shi-iitideks. Omar, toores ning valitsemishimuline, hävitas shi-pooldajaid, ning kavatses hävitada kogu prohveti suguvõsa. Seitsmekümne kahest hingest koosnev perekond, asudes tollal Mekkas, algas teed läbi kõrve Mediinasse, kõrves piirasid Omari pooldajad neid ümber ja pärast vihast võitlust tapeti Muhamedi neli poega, kuna naised ja lapsed võeti vangi.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 9 9-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7972

VABA EESTLANE

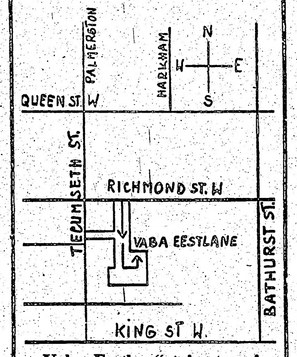

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus
väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE
VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$4.—
esiküljel	$5.—
tagaküljel	$4.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. Vaba Eestlase talitus
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70, Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495

2. Mrs. Leida Marley
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8
Telefon: 223-0080

Jerry Potts - kanada kangelane

(CANADIAN SCENE) — Kui Kanada ratsapolitsei 1874. a. algas oma marssi läände, saabus kord preeriatesse. Ratsapolitseile järgnes raudtee ehitamine ning lääne asustamine. Ameerika viskikaupmehed, kes indiaanlasi olid demoraliseerinud, juuriti välja. Suures laastus võib ütelda, et ratsapolitsei päästis lääne. Kui nad mitte poleks läände saabunud just siis, oleks suur osa Kanadast langenud ameeriklaste kätte.

Ratsapolitsei võlgneb palju ektsentrilisele metiitsole Jerry Pottsile, keda ratsapolitsei kasutas skaudina, tõlgina ja sidepidajana indiaanlastega. Tema ema oli peigani indiaanlane, isa shotlane. Jerry oli kodus mõlemis kultuuris. Ratsapolitsei ei jõudnud küllalt imetleda tema maastikutundmist. Ta oli erakordne ratsanik, kelle instikt töötas radari täpsusega.

22. aasta kestel oli see väikesekasvuline elavate silmadega mees ratsapolitsei parem käsi. Ainult tema abil oli politseil võimalik töötada suurtel ja raske maastikuga maa-aladel. Jerry on maetud RCMP kalmistule Fort MacLeodis.

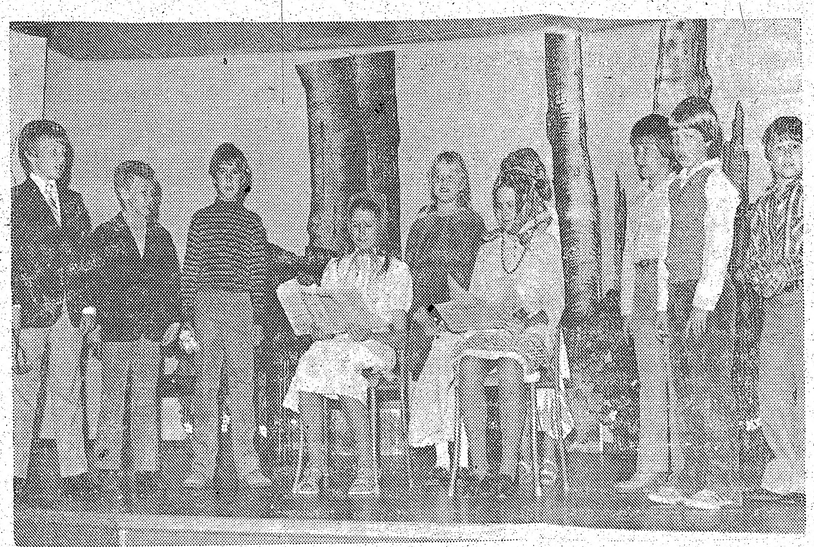

T.E.S. Täienduskooli IIa klassi õpilased esitasid luuletuse „Emme ja memme heaks", kes pandi pehmetele patjadele istuma ja lehti lugema, kuna lapsed ümberringi andsid igasuguseid lubadusi. Pildil vasakult: Mati Pajo, Mati Pikk, Arvo Laansoo, Kristina Laansoo, Kia Puhm, Ülle Träss, Leo Musta, Risto Leivat ja Martin Roos; Ü. Trässi varjus Erika Verret. Foto: Vaba Eestlane

Ly Krabi-Parma reisikirju

Õppigem tundma Ontariot!

5.

London, elanikearv on 273.000, on asutatud 126 a. tagasi ja on aegajalt kannatanud Thamesi jõe üleujutuste tõttu, milline hädaoht aga nüüd on tammide ja veehoidlate abil enam-vähem korrigeeritud.

Uusehitusist on omapärane London Regional Art Gallery, ka linna raekoda on ehitatud alles 1917 a., kuid jätab välimuselt üsna tavalise kastikujulise mulje, ega anna end Toronto banaanikoore-taolisega võrrelda, kuigi seest on ta märksa huvitavam, kui väljast.

Londoni linnapea Al Gleeson on aega leidnud meid kavakohaselt linnavalitsuses vastu võtta ja teeb seda lühikese tervituskõnega kohvipausi ajal. Vestluste ja pildistamise järele kingib ta igale meist mälestuseks Londoni linna vapi ja märkidega seinataldriku.

Külastus Londonisse lõpeb tuuriga Fanshawe Parki ja Pioneer Villagesse, kus endisaegses riietuses noored giidid meid elu- ja ühiskondlike-hoonete ja nende sisustusega tutvustavad nii, nagu see oli 100 a. tagasi. Pargiosas pakub erilist huvi suurim Ontario tamm, mis aitab vältida ümbruses esinenud uputusi ja kuni 100.000 kuupjalga vett võib sekundis läbi lasta. Veehoidla on 4 miili pikkune kunstlik järv, mida linnarahvas kasutab supluspaigana. Umbes 250.000 inimest külastab aasta jooksul Fanshawe Parki.

KANADA MUSTAMULLA PIIRKONNAS

Kas teadsite, et Chathami ümbruses on kõige kõrgema produktiivsusega põllumaa ja seemnemaisi kasvatamises on ta esikohal maailmas? „See maa-ala on endine järvepõhi, viljakas huumusmuld ulatab nii sügavale, kui seda vaid Venemaal leida võib — iga asi kasvab vaevata. Mitte ühtainustki aakrit sellest põllumaast ei tohiks kasutusele võtta millekski muuks!" selgitab Bill Martin, General Manager of Chatham Chamber of Commercest.

Ringsõit näitab, et talud on tõesti suured, põllud siledad, hoolitsetud ja väga korras, põllumuld aga rammus ja viljakas. Keskmine talu suurus on seal 500 aakrit, mitmed aga on palju suuremad. Karja seal peaaegu üldse ei kasvatata, peamiselt on ikkagi seemnemaisi põllud, aga ka sojaoa- ja tomativälju on rohkesti. Eelmise päeva äge vihm on siin olnud eriti rohke ja osaliselt on põllud alles vee all, mille kohta siiski väidetakse, et see peagi setib ja põldudele kahju pole teinud. Sealse ilmastiku teeb eriti soojalt soodsaks kolme suure järve ligidalolek: Huron, Erie ja St. Clair. Farmereiks on õige palju hollandi-päritoluga põllumehed ja eelmise aasta farmerite kogutuludeks loetakse 262 milj. dollarit.

Chathami linn ise oma 41.000 elanikuga on rohkete ajalooliste tähistega, aga ka kaasaegseid tuntud tegelasi on siit võrsunud, nimetatuist jääb meelde end. Kanada peaminister Lester Pearson.

Linna ajaloovääruist on rohkesti kogutud 1894 a. ehitatud kivimajja, milles asub Chatham-Kent Museum. Kõige kohapealse kõrval, mis iseendast on kõige huvitavam, leidub seal ka Egiptuse muumia, loomade-lindude topiseid, äsju Hiinast, Aafrikast ja mujalt, kõike-kõike vähesel määral ja segamini ning väljapanekud on väikelinnalikult mitmekesised. Aastane muuseumikülastajate arv on 9000. Muuseumi loosungiks on mõttetihe lause: „The present does not have to destroy the past to have a future."

Chathami rohked vahtrapuud on linnale hüüdnimeks annud Maple City (vahtralinn). All-linn on parajasti ümberehitamisel ja uuendamisel, 62 vana ehitust lammutatakse ja nende asemele kerkib moodne äridetsentrum ja kesklinn, mis peaks valmis saama 1982. a.

Isemoodi üllatuseks on väikese linna kohta väga suur hotell nimega Wheels Inn, milles eriline rõhk on pandud n.n. Fitness Complexile, mille hulka kuulub terve hulk sportimisvõimalusi, nagu 6 sisetennisväljakut, 3 squashi-saali, 10 reketpalli saali, 8 bowling-rada, uisutamissaal kunstliku jääga, 3 sauna, 2 „whirlpools", 3 ujumisbasseini, võimlemissaal spordiabinõude ja jooksurajaga jne. Konverentside ja pidude korraldamiseks on vastavaid suuremaid ja vähemaid ruume olemas (suurim mahutab 650 inimest laudades), samuti mitmeid restorane ja söögikohti ning hotelli keskosas on võrratult ilus siseõu „Country Mile Atrium".

KANADA AUTOTÖÖSTUSTE LINNAS

Pressituuri kaugeimaks sihiks on Windsori linn, mis on Ontario üks lõuna-läänepoolsemaid punkte otse USA's asuva Detroiti linna vastas üle St. Clairi jõe.

Õhtusöögiks oleme kutsutud itaallaste seltsimajja Caboto Club. Vastuvõtt on seal sootuks vastupidine poolakate omale, kohalikke klubiliikmeid vastuvõtmas ei ole, saalgi näib tühi ja kõle. Turismi edutamiseks näidatakse seal diapositiive, mis ümbruskonna vaatamisväärsusi hästi esile toovad.

Windsori tuuri peapunktiks on külaskäik palju-kõneldud ja majanduslike raskustega võitleva autovabriku Chrysler Ltd. uude tööstusse. Ka siin on pildistamine keelatud ja mitmesuguste tööprotsesside jälgimisel peavad külastajad kandma kaitseprille.

Külastusalune vabrik kannab nime „Pillette Road Truck Assembly Plant". See asub 92-aakrilisel maa-alal, vabriku suurus on 592.000 ruutjalga ja ta valmistab kahe vahetuse töötulemusena umbes 400 veoautot päevas. Töölisi on selles tehases 2600, terve Kanada ulatuses ja kõigis siinseis Chrysleri vabrikuis kokku on neid 15.000.

„Kas on ka naistöölisi? küsin. Vastatakse: „Üksikuid, väga väike protsent." — „Kas olete nendega rahul?" — „So-so, siiski, see pole naiste töö, aga kui nad tahavad — kes saaks neid keelata!"

Kuna vabrik on uus, ehitatud alles nelja aasta eest, siis on siin mitmeid uuendusi, mis mujal puuduvad. Ehitus on akendeta ja Kanadas esimene täielikult õhujahutusega autotehas. Ka on seal P.-Ameerika esimene „electro-coat prime deposit system", mis on kui tohutu-suur värvivann 60.000 gallonilise värvimahuga, kuhu veoauto eelvärvimiseks sisse sulpsatab.

Samm-sammult ja aste-astmelt käime läbi kogu veoki valmistamise protseduuri, mis algab keretööst, selle kokkupanemisest, järgneb värvimine, mis eelvärvi järele sünnib maskekandvate tööliste poolt pritsi abil, seda võime läbi klaasseina vaadelda. Järgneb rataste allapanek, mootori kohale seadmine ja mitmed pisitööd ning valmis veok lähebki põhjalikule kontrolliie enne, kui ta välja saata võidakse.

Paljud keelele kerkinud küsimused jäävad vastamata, tehases on müra, mis kuulmist takistab ja pärastine lubatud küsimusteperiood jääb ära, kuna kiirustame ärasõidule. Sama päeva ajalehe finantsideosas teatatakse, et Chrysleri majanduslik olukord sel kuul on märgatavalt paranenud, ent informatsioon selleski osas vabrikupersonalilt olnuks teretulnud.

Varajasel tagasisõidul Windsorist ootab ees veel mitmeid erilaadseid külastusi.

UUE VEINITÖÖSTUSE KÜLASTAMINE

Rothvenis pöörame sisse „Colasanti's Cactus and Tropical Gardenisse". See on talund, kus varemalt kasvatati kurke suurmüügiks, ent mis nüüd on üleläinud kaktuste ja troopikaliste taimede kasvatusele ja on selle ala suurim Lõuna-Lääne-Ontarios. Müük toimub peamiselt en-gros, ent peale selle on siinsest kasvumajadekompleksist kujundatud „tropical wonderland" eksootiliste lindude, mitmesuguste kodu- ja metsloomadega ning eelkõige lillede ja taimedega jae-müügikoht. Sissepääsu-maksu ei ole, 15 temperatuurikontrolliga suurt kasvumaja on vaatamiseks avatud ja õiterikkad ning huvitavad on nad kõik. OSTMA nad igatahes ahvatlevad ja Colasanti perekondlikult juhitud ettevõte müütab samas ka veel mune ja mett ning hooaja aedvilju. Kerged söögivõimalused on samas olemas.

Colasanti's Garden on avatud aastaringi ja näib töötavat edukalt, maikuu pikal nädalalõpul olevat külastajaid olnud ligi 11.000 inimest.

Stokholmis Eesti Majas toimus Eesti Kultuuri Koondise korraldusel kahe kunstniku, ema ja poja ühine näitus. Esinesid Pärnust pärit Leida Org (elas 1907—1978) ja ta poeg Mart Org, kes sündis Pärnus 1935. Poeg valis kunstiala hoopis varem kui ema. Poeg on sihikindlalt ühe kunstikooli lõpetamise järele teise edasi läinud, õppides viimati Rootsi Kuninglikus Kunstiakadeemias. Leida Org hakkas kasutama oma kunstiannet alles elu hilisemas ajajärgus. Suurem osa tema ainulaadseid tekstiilikollaazhe valmisid kunstniku elu viimase aastakümne jooksul.

UUDISEID KODUMAALT

Eestis hakati 1976. aasta alguses välja andma uusi tumepunaste kaantega N. Liidu passe. Käesoleva aasta 1 maiks oli välja antud juba 1.100.000 ja vahetada on jäänud veel ligi 50.000. See on olnud suur hoogtöö ja paljudes linnades ja rajoonides tegelevad passitalitused uutes või kapitaalselt remonditud ruumides, mis tagavat kodanike nõuetekohase teenindamise. Ka passipiltide tegemisega said hästi hakkama teenindusettevõtted, kes suure nõudmise peale vaatamata säilitasid tehnilise kvaliteedi. Muret tekitavat veel mõnede kodanike ükskõikne suhtumine passivahetusse, kes vaatamata korduvatele meeldetuletustele ei tule ikka veel passi vahetama.

☆

Suvi on toonud kodumaal esile jäätise probleemid. Kuigi maikuu keskpaiku oli Tallinna külmhoones 130 tonni ja Tartu külmhoones 160 tonni jäätist, on samal ajal selgunud, et Tallinnas paljudes toidukauplustes pole jäätist saada. Tallinnast saadetakse jäätist Rakverre, Kohtla-Järvele ja Narva, Lõuna- ja Kesk-Eesti tarbeks Tartusse ja Pärnusse. Tallinnas on vaid mõned toiduainetekauplused, kus jäätis on pidevalt müügil. Üldiselt leitakse, et Tallinna toidukaubastud pööravad jäätisemüügile väga vähe tähelepanu. Põhja-Eesti marsruudil on probleemiks asjaolu, et Narva tellitakse vähem jäätist kui auto mahutaks. Ilmselt olevat vaja lahendada küsimus, kuidas ikkagi plommitud autost saaks teel näiteks osa koormat maha võtta. Samuti on keerdkäigud pikad ka Viljandisse viidava jäätisega, mis esmalt viiakse Tartusse. Pärnu marsruudil olevat aga probleemiks jäätise mahalaadimise venimine tavalise 45—60 minutilt neljale tunnile.

☆

Kodumaal tehakse meeleheitlikke katseid eelolevaks talveks söödavarude kogumiseks, et puudujäägid ei kahjustaks karjapidamist. Kevadtööde staabi poolt antakse korraldusi ja kuupäevi, mil ka mahajääjad peavad oma kevadtööd lõpetama. Eesmärgiks on seatud toota loomühiku kohta 1500 söötühikut. Selle normi saamine eeldab noorema ja värskema heina tegemist, kuna puitunud heina toitevääртus on väike heinana kui ka rohujahuna. Tohutu söödareserv avastati heintaimede niidu kõrguse vähendamises, seni niideti heina 18 sentimeetri kõrguselt, tänavu tuleb aga seda teha 10 sentimeetri kõrguselt.

☆

Tallinnas on raamatusõprade organisatsioon Tallinna Raamatusõprade Klubi, selle töökavas on suurema mitmekülgsuse ja kultuurihuvi tekitamine osavõtjaskonnas. Raamatuhariduslikke loenguid peetakse kord kuus, kus tuntud kunstiteadlased on lektoreiks. Teadmisi teadlikust raamatuharrastustest on aidanud süvendada klubi liikmete raamatute näitused, mida korraldatakse kirjandus- ja kultuuriloolistе tähtpäevade puhul. Iga kuu teisel esmaspäeval toimub klubis poliithariduse pooltund. Tallinna Raamatusõprade Klubi on tunnustatud I järgu diplomi väärilliseks N. Liidu ulatusega raamatuklubide ülevaatusel.

☆

Ka N. Liidus on praegusel tehnika kõrgajastul valitsus suunanud tähelepanu jälle hobustele. Valitsus leidis, et paljudes kolhoosides ja sovhoosides ei pöörata vajalikku tähelepanu varssade taastootmisele. Ebapiisavalt arenevat hobusekasvatus liha ja piima saamise otstarbel, ja ratsaspordiks. Liiga tihti kasutatakse majandites kauba veoks, kolhoosnike ja sovhoositööliste õue-alamaade harimiseks ning põllutööde tegemiseks traktoreid ja autosid, kuigi hoopis ökonoomsem oleks seda teha hobustega. Et ergutada N. Liidus uuesti hobusekasvatamist, antakse majandite materiaalse ergutamise fondist 50-rublased rahalised preemiad iga võõrutamisealiseks kasvatatud varsa eest.

☆

Virumaal on uueks traditsiooniks koorilaulupäeva korraldamine. See viiakse läbi igal aastal eri paigas, kus koor olemas. Seekord tuldi kokku Lüganusele, kus esinesid viis segakoori Iisakust, Lüganuselt, Mäetaguselt, Tudulinnast ja Roheliselt Vööndi (Alutaguse) metsamajandist.

☆

Virumaa tuhamäed on olnud murelasteks ka sealseile eestlastele. Viimastel aastatel on katsutud halle tuhamägesid katta rohelisega. Tänavu olevat isegi suur Kukruse tuhamägi saanud kevadest alates rohelise kuue selga. Põlevkivi kaevanduste karjäärialadele on tänavu istutatud 350 ha metsa. Istutamismaterjaliks on põhiliselt männiseemikud, mis on kohapeal valmis kasvatatud. Parim on metsaistutamisel olnud Sirgala metskond. Maastiku eest hoolitsemine on ulatanud ka Pühajõe orgu, kus korrastatakse ürgoru ja Toila ümbrust. Sealset tööd juhib Eesti Looduskaitse Seltsi Jõhvi osakond ja tiikide puhastamisest võtavad osa kõik organisatsiooni liikmed.

☆

Eesti, eriti Lääne-Eesti kiviklibulistel põldudel on ammust ajast probleemiks kivide rohkus. Enne külviaega toimub kivikoristus. Nüüd tehakse seda koguni kahekordselt, kuna teistkordsel harimisel tuleb rohkesti kive välja. Tänavu on kivikoristid puhastanud Paliveres 200 ha ja Laulepal 60, ka mujal on igal majandil oma kivikoristi, mille töös hoidmiseks on vaja traktoreid ja veoautosid. Tuudi majandisse toodi abilisi koristite tööle Lihula keskkoolist ja mitmest teisest ettevõttest Haapsalus. Pärnuski pidi abijõudu tulema, kuid nad ei saabunud kunagi kohale. Töö ülevaatuse kirjeldusest ei selgu, millised need kivikoristid on ja miks need vajavad nii hulgaliselt abitööjõudu.

Los Angelesis Hannaford firmas planeeritakse, kuids oleks võimalik Balti riikide küsimust Ühendriikides populariseerida ja viia seda ameerika masside ette. Esitatud pildil näeme ühest sellisest nõupidamisest osavõtjaid. Vasakult istuvad: ees Leslie Dutton Hannaford firmast ja leedulanna Danute Baraskas. Seisavad vasakult: Peter Hannaford, tema selja taga Dennis Hunt (Hannaford firma asepresident), siis leedu kirjanik Chicagost, Viivi Piirisild, vahepeal dr. Anastas Blakis (lätlane), Anthony Mazeika organiseeriva komitee esimees (leedulane), Jozas Jojelis (leedulanna) ja Avo Piirisild.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 21. juulil 1981 — Tuesday, July 21, 1981

KIREV MAAILM

600 külalist Inglismaa eestlaste suvepäeval

Kaugemaid külalisi oli Pariisist, Austraaliast, Rootsist ja Soomest

LONDON — Jaanipäeva läheduses toimus Londonis tänavune Inglismaa eestlaste suvepäev Londonis. Osa võttis 600 külalise ümber, kellele lisandus veel kuni paarsada tegelast. Külaliste hulgas oli 7 eestlast ka Pariisist.

Suvepäev peeti Porchester Hall'is ja algas Inglismaa eesti organisatsioonide lippude defileega, kuna ühendkoor laulis Ernst Luuk'i juhatusel „Kaunistagem Eesti kojad". Avasõna üles Londoni Eesti Seltsi esimees H. Heinastu, öeldes muuseas „kuigi oleme jäänud aastailt vanemaks, tunneme siiski rõõmu ühistest pidupäevadest, et jätkata kultuuripärandit ja harrastada emakeelt võõrsil. Meil peab olema kindlust ja lootust Eesti tulevikku".

Kirjalik tervitus oli saabunud Eesti Ühiskond Saksa Liiduvabariigis Eesti Keskkomitee esimehelt J. Västrikult.

Järgnes ühendatud segakoorilt, kus lauljate arv tõusis saja lähedale, koim laulu Ernst Luuk'i ja Astrid Miilma juhatusel.

Järgnevalt laulis Inglismaa Eesti Seltsi „Tulevik" laulugrupp, kes laulsid Peter Sheldoni ja õdede Astrid ning Karin Miilma juhatusel. Grupp esitas terves koosseisus paar tõsisemat ja mitmeid kergemazhanrilisi meeleolulaule, tamburiinil saatis A. Säägi ja akordionil P. Sheldon. Noorte esinemine võeti kuulajate poolt vastu suure tänuga.

Pärast noorte esinemist järgnes Eesti Meeskoor „Koit" Bradfordist. Koor on viimastel aastatel kahanenud ja koosnes peamiselt pensionäridest, vanim laulja oli 85-aastane. Meeskoor laulis kolm laulu, juhatas E. Luuk.

Selle järel esines veel ühendkoor kolme lauluga ja andis lisapalaks Miina Härma „Tuljaku", millega suvepäeva muusikaline osa oli läbi.

Teisel poolel esinesid rahvatantsijad, alates seitsme poistepaari tantsuga ja järgnesid tantsud ühendatud rahvatantsijate rühmadelt, kus paaride koguarv tõusis paarikümnele.

Rahvatantsude vahel toimus eesti rahvalaulude leelotamine. Noortegrupp, kuhu kuulusid Juhani Eistrat, Martin Schroder, Tasuja Sirel ja Toomas Vane ning eeslauljaks Ants Aug, näitasid kuidas lauldakse vanu regivärsilisi rahvalaule.

Veel esinesid rahvatantsijad, keda oli Londonist, Bradfordist ja Leicesterist, juhtideks vastavalt Aili Eistrat, Silvi Billington ja Malle Toom, pillimeesteks John Billington, Heino Läänemägi ja Donald Campbell.

Lõpusõnas Inglismaa Eestlaste Ühingu esimees ja „Eesti Hääle" toimetaja V. Pärtel hindas laulukooride ja rahvatantsijate esinemisi ja ütles, kui vaatame tulevikku, siis teame, et me kodumaa saab kord jälle vabaks. Kõne lõpul lauldi ühiselt Eesti hümni.

Suvepäeva teiseks osaks oli jumalateenistus Westbourne baptisti kirikus.

Seal teenisid praost dr. Jaak Taul, õp. A.E. Aaviksaar ja usuteadlane mag. Salme Aareandi, orelil Astrid Miilmaa.

Jumalateenistuse lõpul tegi praost J. Taul teatavaks traagilistest sündmusist Londoni eestlaste elus. Luuletaja Ernst Enno tütar, näitleja Liki Toonat on tabanud raske halvatus ja ta haigevoodi juures valvab Ühendriikidest saabunud tütar kirjanik Elin Toona. Teiseks on Edgar Mann juba 9-ndat küud halvatuna ratastoolis.

Jumalateenistusest osavõtjate hulgas oli külalisi Austraaliast, Rootsist ja Soomest.

Kolmas osa suvepäevast oli õhtune koosviibimine Porchester Hall'is.

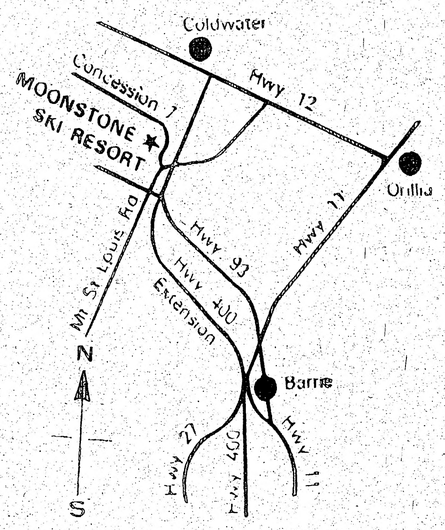

Kuna postistreigi tõttu on katkenud postiühendused ja käesoleva numbriga ka „Vaba Eestlase" väljaandmine, avaldab ajaleht juba varakult ette teejuhise Killamängudele Moonstone'i suusakuurordi maa-alale.

Balti rist Erie järve kõrgel kaldal

CLEVELAND (VES) — Balti-Ameerika komitee Clevelandis korraldusel toimus 13—14. juuni nädalalõpul erakorralise protest-demonstratsioonina massküüditamise ohvrite mälestus-leinateenistus Edgewater pargis Erie järve kaldal. Balti rahvuste saatuse sümboliseerimiseks ja kõikide märtrite mälestuseks püstitati parki laupäeva varahommikul 30 jala kõrgune rist, kestust meenutamiseks ümbermässituna musta ketiga. Poodiumi mõlemal küljel olid mitmed Eesti, Läti, Leedu ja USA lipud ja kõrval suur 35-jalane loosung „Vigil prosteting Baltic Genocide by Soviet union."

Risti hoidsid nööridega sümboolselt üleval 6 isikut, igast rahvusest 2 korraga, pidevalt 30 tundi. Valveks oli seega rakendatud igast rahvusest 60 isikut, nende hulgas ka daamid rahvariietes ja skautlikud noored, kelle vahetustseremooniat oli nauditav jälgida.

Pidevat valvet ei takistanud laupäeva õhtupoolikul esinenud vihmgi. Keegi läti noormees omal algatusel ja soovil seisis valves järjest 10 tundi. Õhtul ja läbi öö oli kogu komplekt valgustatud helgiheitjatega. Haruldane vaatepilt kerges tuuleiilis lehvivate lippudega tumedal taeva tagafoonil oli meelikõitvalt hurmav ja kütkestavalt imposantne ja pargis viibijatele, enamuses küll baltlased, unustamatult nauditav. Vaatepilt oli hästi nähtav ka parki läbivale suure liiklusega kiirteele, kus sageli autod ja isegi bussid tasandasid vaatlemiseks käiku.

Karl Vaino tulistaja Leedu vanglas

Lääneda saabunud informatsiooni järele peetakse praegu Leedu pealinna Vilniuse vanglas 12-a. karistusaega istuvat Imre Arakast. Kohtu otsusel tuleb tal pool ajast istuda tavalises vanglas, millest selgub, et teda on süüdistatud „gängsterismis", mitte „terrorismis".

I. Arakast on seotud okup. Eesti kompartei peamehe Karl Vaino tulistamiskatsega 1979. a., millest kuuldused ulatasid ka Läände. K. Vainot, kes oli sõitmas oma „datshasse", kuulid ei tabanud.

Arakas olevat 1970-ndate aastate lõpul organiseerinud vabadusvõistlejate grupi võitluseks Vene okupantide vastu. Relvade saamiseks teostanud nad sissemurru spordiselts „Dünamo" hoonesse. I. Arakas vahistatud 1979. a. alguses ja antud kohtu alla. Protsessi ajal õnnestunud sõpradel tema vabastamine ja ta läinud põranda alla. Pärast atentaati Vainole algas tema uus otsimine, mis lõppes vahistamisega. (EPL)

Eestlasist Ameerika televisioonis

Televisioonijaama kanal 4 saates „Peoples and Cultures" esines laupäeval, 27. juunil Eesti kohta ettekandega Katrin Ruus Clevelandist. Rahvarõivais esineja andis kokkuvõtliku ülevaate Eestist, selgitas eesti kultuuri iseloomu, andis vastuseid programmi vahendaja küsimustele, eesti kulinaarkunsti alalt mainis ka „roosamannat" jne.

Miljardid riigikaitseks

Venelased tõotavad võistelda ameeriklastega relvastuse tugevdamisel

WASHINGTON — Ühendriikide Esindajatekoda kiitis heaks valitsuse 136 miljardi suuruse riigikaitse eelarve, mille kohaselt Ühendriigid kavatsevad suurendada oma sõjalaevastikku ning varustada uute lennukitega oma lennuväge ja moodsate relvadega maaväge. Uus eelarve, mis hakkab maksma 1. oktoobril, on ligemale 26 miljardi dollari võrra suurem senisest eelarvest.

Riigikaitse eelarve suurendamine USA-s on sundinud ka N. Liitu juhtima suuremaid summasid riigikaitse ülesehitamiseks, kinnitas sõjaliste jõudude staabiülem ja kaitseministri abi marssal Nikolai Ogarkov.

Ogarkov avaldas äsja kommunistliku partei teoreetilises ajakirjas „Kommunist" artikli, milles ta süüdistas Ühendriike relvastuse võidujooksu ja sõjalise ohu suurendamises.

Marssal Ogarkov eitas, et N. Liit paneb erilist rõhku strateegilise tuumarelvastuse tugevdamiseks kuna see on kõige mõjuvamaks vahendiks agressorite vaos hoidmisel. Viimasel ajal on ka teised mõjuvad N. Liidu riigikaitse eksperdid kinnitanud,

et Moskva jälgib erilise tähelepanuga relvastuse suurendamist Ühendriikides ning suurendab vastavalt ka oma relvastust.

Aet Pääro UN-i kunstinäitusel

UN-i maade diplomaatkond korraldas rahvusvahelise kunstinäituse 2. maist 3. juunini Equitable Life Assurance hoones. Näitusel esines 95 kunstnikku üle maailma. Iga kunstniku poolt esitatud loomingust valiti välja 2 tööd. Iga esineja kohta oli kataloogis kirjeldus tema päritolu, hariduse ja senise loomingu kohta.

USA eesti kunstnikest oli ainsana esitatud noor, Long Islandilt pärinev Aet Pääro. Näitusele valitud töödest oli kataloogis esitatud 32 kunstiteose fotod, nende hulgas ka Aet Pääro suuremõõtmeline maal „Point of View".

Nalja

Kati mängib vanaisale ette uut moodsat heliplaati. „See on minu lemmiktükk," ütleb Kati unistavalt. „Kas sa oled kunagi midagi niisugust kuulnud?"

„Ma arvan, et ma olen," ütleb vanaisa. „Eile hommikul ma kuulsin midagi umbes sama, kui raudteepöörangul kaubavagun tühjade piimamannergutega põrkas kokku lehmavaguniga."

A. Pärt Rootsi raadios

Rootsi raadio andis jaanipäevast kuni 3. juulini Arvo Pärti muusikat. Peale selle oli 25. juunil erisaade Pärtist tema tutvustamiseks.

Raadioajakiri tõi Arvo Pärtist artikli, milles raadioprodutsent Per Skans jutustab Viinis elunevast eesti muusikamehest. Ta ütleb, et Arvo Pärt liigub praegu absoluutse maailmaeliidi suunas. Ta ei ole enam Nõukogude, vaid „eesti komponist".

Pärt on jutustanud, et Eestis elades oli ta pärast „Credo" valmimist kutsutud kompartei keskkomitee ette ja küsitud, missugune on tema poliitiline siht. Arvo Pärt ütles rootslasele: „Mida võib niisugusele rumalale küsimusele vastata!?"

Pärt jätkas muusika loomist oma tõekspidamise alusel. Tema heliteoste nimed näitavad rohkelt tegelemist usuliste probleemidega, näit. „Kyrie", „Johannese passioon", „Cantate domino" jt.

(EPL)

Jaanipäev Miamis

Jaanipäeva tähistamine Miamis toimus 20. juunil ja algas sooja õhtusöögiga, mille valmistasid perenaised Anna Seeberg ja Juulie Leiman. Õhtu meeleolu aitas tõsta leegitsev jaanituli pimedal laval.

Adolph Lell näitas valguspilte kodu Eestist ja peamiselt Tallinnast. Ta lõpetas oma kava rea piltidega päikese loojangutest ja saavutas oma selge ja asjatundliku seletusega ja kirjeldusega meie kodu-Eestist, sellise tunde koosolijate südamesse, mida meie kaotanud oleme ja mida igatseme kord jälle näha.

Koosolijad laulsid koos jaanipäeva kohaseid laule. Emma Meister jagas jaanipäeva terviseks oma valmistatud mangoveini. Oli järjekordselt mõnus koosviibimine sõprade ringis ja jaanitule valgel.

Madriidi konverents oleneb Poola sündmustest

BRÜSSEL — Lääneriigid teevad oma seisukoha Madriidis pikemat aega peetud Euroopa julgeoleku ja koostöö konverentsi jätkamiseks alles siis, kui Poola ühinenud töölispartei (kommunistid) on teinud oma otsused. Sellest seisukohast tehti ettekanne Põhja-Atlandi sõjalisele kaitseliidule NATO-le.

NATO ametiisikud ütlevad, et tühjajooksnud julgeolekukonverentside asemel kavatsevad lääneriigid esitada N. Liidule „võta-või-jäta" nõude rahvusvahelise olukorra leevendamise ja inmõiguste küsimusis. Kuid see resolutsioon esitatakse siiski alles pärast Poola parteikongressi lõppemist.

Ametnike arvates võib juba kaheksa kuud kestnud konverentsi jätkamine mõjutada, et N. Liit ei okupeeri Poolat.

Reetis 17 aastat kodumaad

Ühendriikides arreteeriti salakuulamise pärast armee endine ohvitser

WASHINGTON — Ühendriikides arreteeriti maaväe endine ohvitser, 44-aastane Joseph Helmich, keda süüdistatakse selles, et ta müüs venelastele 1963. aastast kuni 1980. aastani tähtsaid sõjalisi saladusi, mis võimaldas KGB-l paljastada Vietnami sõja ajal Ühendriikide salakoodi.

Joseph Helmich oli pikema aja jooksul FBI kahtluse all kuid alles nüüd jõuti tema arreteerimiseni. FBI informatsiooni põhjal

sai Helmich oma teenete eest venelastelt kogusummas 131.000 dollarit ning tema teeneid peeti nii olulisteks, et ta tehti punaarmee koloneliks.

Politseivõimude andmeil oli Helmichil vene agentidega viimane kohtumine 1980. aasta augustis. Ta lahkus armee teenitusest 1966. aastal kuid teenis pärast seda Pariisis Ühendriikide saatkonnas,

kus tema ülesandeks oli kõigi salajaste koodide ja materjalide eest hoolitsemine.

Kanadas algas seitsme riigipea konverents

OTTAWA — Ottawa lähedal Montebellos algas möödunud esmaspäeval seitsme riigipea vaheline konverents, kus tulid peamiselt arutusele majanduslikud küsimused. Konverents toimub Kanada peaminister Pierre Trudau juhtimisel ja sellest võtavad osa Ühendriikide president Reagan, Prantsusmaa president Mitterrand, Inglismaa peaminister Margaret Thatcher, Jaapani peaminister Suzuki, Itaalia peaminister Spadolini ja Lääne-Saksamaa kantsler Schmidt, kelledele liitub veel Euroopa Ühisturu president Gaston Thorn. Kokkutulekul oli esimeseks ülesandeks päevakorra koostamine. Arvatakse, et nõupidamine toimub võrdlemisi informaalses ja vabas õhkkonnas, kus siiski arutusele tulevad kõik tähtsamad majanduslikud probleemid, eriti president Reagani range majanduspoliitika ja kõrged intressinormid, mis ei jäta mõju avaldamata teiste riikide majandusele.

Gierek visati parteist välja

VARSSAVI — Poola kommunistliku partei konverents otsustas partei liikmete nimekirjast kustutada partei endise peasekretäri ja võimumehe Eduard Giereki ja endise peaministri Edward Babiuch'i. Giereki ja tema lähemaid kaastöölisi peetakse vastutavaks Poola praegustes majanduslikes raskustes ja põhilistes vigades, mis tõid kaasa möödunud aastal toimunud suurstreigid ja lõpuks Poola tööliste oma iseseisva ametiühingu Solidaarsuse moodustamise. Edward Gierek tuli võimule 1970. aastal pärast Wladiyslaw Gomulka kukutamist, kuid tõrjuti võimult pärast möödunud aastal puhkenud suurstreike. Edward Gierek oma nõuandjatega plaanitses Poolast suure tööstusriigi kujundamist, milleks ta tegi lääneriikidest ligemale 25 miljardi dollari ulatuses välislaenusid, millede tasumine käib Poolale nüüd ülejõu. Mainitakse, et see on esmakordeks juhtumiks, kus üks juhtiv parteimees on nii raskete süüdistuste osaliseks saanud, et ta parteist on välja heidetud.

Sotsialistid nõuavad sõjalise abi lõptamist Salvadorile

BONN — Sotsialistlike parteide keskorganisatsioon Socialist International, mille esimeheks on Lääne Saksamaa endine kantsler Willy Brandt, pööras Ühendriikide valitsuse poole sõjalise abi lõpetamiseks Salvadori valitsusele ning soovitas talle sõbralikumat suhtumist Kesk- ja Ladina-Ameerika „demokraatlikesse liikumistesse". Ühtlasi pöördus Socialist International Washingtoni ja Moskva poole sooviga, et mõlemad valitsused alustaksid kiiresti läbirääkimisi strateegiliste tuumarelvade piiramiseks Euroopas. Socialist International pidas möödunud nädalal Bonnis oma konverentsi, millest võtsid osa 27 sotsialistlike parteide juhti kogu maailmast.

Poliitiline ärahüppaja hüppas alla teiselt korruselt

ATEENA — Ungari professor, 41-aastane Szabo Kalman hüppas Ateenas Ungari suursaatkonna teiselt korruselt alla ja seletas haiglasse saabununa, et ta oli tulnud Kreekasse juuni lõpul ja otsustanud sinna jääda. Ta sai Ateenas kutse minna tõlgiks Ungari peaministri György Lazari külaskäigu ajaks ja läks Ungari saatkonda. Seal pakuti Kalmanile kibedamaitselist vett juua, mistõttu ta arvas, et teda tahetakse mürgitada ja viia Ungarisse tagasi. Ta põgenes ja hüppas saatkonna teise korruse rõdult alla, saades raskeid vigastusi. Prof. Kalman palus Kreeka võimudelt poliitilist varjupaika.

Rahvusvaheline auhind Lech Walesale

ATEENA — Poola iseseisva ametiühingu Solidaarsuse juht Lech Walesa reisib septembris Ateenasse vastu võtma „rahvusvahelise armastuse auhinda", kirjutasid kreeka ajalehed. Auhinna paneb välja Rahvusvahelise-armastuse nimeline organisatsioon, mille on asutanud Kreeka ortodokskiriku endine juhataja ja Ateena peapiiskop Hioronymus. Walesale annetatakse kuldne medal ja üle $60.000-ne rahasumma.